

Sosial kapital

- Hvor kommer det fra?

Kristian Blixhavn Jakobsen

Masteroppgave i sammenlignende politikk
oktober 2010

Universitetet i Bergen

Institutt for sammenlignende politikk

Sammendrag

I denne masteroppgaven undersøker jeg ulike antagelser om hvor sosial kapital kommer fra, og hvordan den blir opprettholdt. Jeg jobber ut i fra følgende problemstilling: *Hvor kommer sosial kapital fra?* Ut i fra eksisterende teori på området utleder jeg fem hypoteser, hvorav fire har alternative hypoteser. Det er altså totalt ni hypoteser i oppgaven. Disse hypotesene søker jeg svar på ved hjelp av en regresjonsanalyse av tverrsnittsdata.

Oppgavens funn er ikke entydige, og avdekker et misforhold mellom teorien på området, og empirien i Norge. Det er blant enkelte forskere en oppfatning om at sosial kapital dannes når mennesker med ulik sosial bakgrunn møtes og samhandler ansikt-til-ansikt. Dette finner jeg ingen empiriske bevis for. Tvert om avdekker oppgaven en sammenheng mellom tillit til samfunnets institusjoner og generell tillit, noe som svekker denne oppfatningen. Medlemskap blir funnet å ha en positiv sammenheng med sosial kapital, men sammenhengen ser altså ikke ut til å skyldes ansikt-til-ansikt-kontakt i organisasjonene. En potensiell forklaring på den positive sammenhengen kan være at bredden på et individts deltakelse er positivt korrelert med bestanddeler av sosial kapital. Denne teksten operasjonaliserer sosial kapital som tredelt, og bestående av generell tillit, vertikal tillit samt politisk interesse.

Abstract

This thesis investigates two different theoretical assumptions on where social capital is generated, and how it is maintained. The research question for this thesis is: *Where does social capital come from?* From the existing theory I draw up five hypotheses, and four alternate hypotheses. There is a total of nine hypotheses in the thesis. I seek answers for these hypotheses through the use of regression analysis of cross-sectional data.

The findings in the thesis is not as straight-forward as one might have hoped, and reveals a mismatch between the theoretical assumptions and the empirical findings in Norway. Among some scholars there is an assumption that social capital is created when people with different social backgrounds meet and interact with each other face-to-face in the organizations of the civil society. There is no empirical evidence in this thesis to back up this assumption. On the contrary, this thesis reveals a connection between trust in the government institutions and generalized trust, a finding that further weakens the assumptions of the beneficiary value of face-to-face contact. Membership is found to be positively related to social capital, but there is no evidence that this is because of the interaction between members in organizations. A potential explanation for this finding could be the positive relationship between the scope of involvement and social capital. In this thesis social capital is operationalized as consisting of three elements – *generalized trust*, *vertical trust* and *interest in politics*.

Forord

Jeg har lenge drømt om å perfektionere dette forordet, med fjerne refleksjoner rundt masterprosessen. Det jeg ikke tenkte på var at når jeg endelig fikk tid til å sette meg ned å skrive et forord, så kom jeg til å ha så kort tid igjen til fristen at det å perfektionere forordet ville være min minste bekymring. Jeg må likevel bruke anledningen til å takke de menneskene som har bidratt til at denne teksten har blitt til.

Det er to mennesker som har hjulpet meg mer enn det som er rimelig å forvente. Erla Katrine Løvseth og Martin Larsen Hirth har betydd mye for denne prosessen. Begge to har bidratt med enormt mye, både når det gjelder det faglige, og som støttespillere i en tung prosess. Jeg er oppriktig takknemlig for den hjelpen jeg har fått av dere. Videre retter jeg en stor takk til skjebnefelleskapet oppe på Ullaloftet for omsorg og godt humør! Jeg vil også takke alle dere som i løpet av innspurtens isolasjon har tatt kontakt og kommet med oppmuntrende innspill!

Per Selle, som har vært min veileder gjennom denne oppgaven har vært tilgjengelig for samtaler under hele prosessen. Han sitter også på et imponerende mentalt bibliotek over artige historier, noe som har gjort at jeg som oftest har forlatt kontoret i bedre humør enn da jeg ankom. Takk for det!

Takk til Senter for forskning på sivilsamfunn & frivillig organisering for utlån av datasett.

Den siste takken rettes til min fantastiske samboer Kathrine. Uten deg hadde ikke denne oppgaven vært mulig, og jeg setter umåtelig stor pris på alle dine bidrag, fra korrekturlesing til omsorg til streng pådriver. Jeg håper jeg kan være til like stor glede for deg i din innspurt, som du har vært for meg i min!

Innholdsliste

Sammendrag.....	2
Abstract.....	3
Forord.....	4
1.0 Innledning.....	7
1.1 Hvorfor studere sivilsamfunnet?.....	7
1.2 Motivasjon og legitimering av oppgaven.....	8
1.3 Hvordan besvare oppgavens problemstilling.....	9
1.4 Tekstens struktur.....	10
2.0 Teori.....	11
2.1 Sivilsamfunnet i Norge.....	11
2.1.1 Det norske sivilsamfunnets historie.....	11
2.1.2 Medlemskap i Norge.....	13
2.2 Bruken av begrepet sivilsamfunn.....	14
2.3 Sosial kapital.....	16
2.4 Hva er tillit?.....	19
2.5 To ulike perspektiver på sivilsamfunnet.....	20
2.5.1 Sosialiseringperspektivet.....	21
2.5.2 Institusjonalist-perspektivet.....	23
2.6 Brobyggende vs. avgrensede sosial kapital.....	25
3.0 Metode og data.....	28
3.1 Datagrunnlag.....	28
3.2 Avhengig variabel.....	30
3.2.1 Generell tillit.....	32
3.2.2 Vertikal tillit.....	33
3.2.3 Politisk interesse.....	35
3.3 Uavhengige variabler.....	36
3.3.1 Medlem.....	36
3.3.2 Intensitet.....	37
3.3.3 Bredder.....	37
3.3.4 Putnam-gruppe.....	37
3.3.5 Institusjonalist-gruppe.....	38
3.4 Bakgrunnsvariabler.....	39
3.5 Lineær regresjonsanalyse.....	39
3.6 Logistisk regresjonsanalyse.....	41
3.6.1 Den logistiske kurven.....	41
3.6.2 Sannsynlighetsmaksimeringsmetode.....	43
3.6.3 Tolkning av koeffisientene i logistisk regresjon.....	44
3.6.4 Forutsetninger for logistisk regresjon.....	47
3.7 Hvorfor ikke panelanalyse?.....	48
4.0 Analyse.....	49
4.1 Deskriptive data.....	49
4.2 Generell tillit.....	51
4.2.1 Analysens svar på hypotesene.....	56
4.3 Vertikal Tillit.....	58
4.3.1 Analysens svar på hypotesene.....	64
4.4 Politisk interesse.....	65
4.4.1 Analysens svar på hypotesene.....	72
5.0 Diskusjon.....	74

6.0 Konklusjon.....	79
6.1 Implikasjoner av funnene.....	79
6.2 Forslag til videre forskning.....	80
Bibliografi	81
Vedlegg.....	84

Tabelloversikt

Tabell 2.1 Oppsummering av de to perspektivenes syn på hypotesene.....	25
Tabell 4.1 Deskriptive data.....	51
Tabell 4.2 Organisasjonstypenes effekt på generell tillit.....	52
Tabell 4.3 De bivariate forholdene mellom generell tillit og uavhengige variabler.....	53
Tabell 4.4 Samletabell for generell tillit.....	56
Tabell 4.5 Organisasjonstypenes effekt på vertikal tillit.....	59
Tabell 4.6 De bivariate forholdene mellom uavhengige variabler og vertikal tillit.....	61
Tabell 4.7 Vertikal tillit – Modell 1.....	62
Tabell 4.8 Vertikal tillit – Modell 2.....	63
Tabell 4.9 Vertikal tillit – Modell 3.....	63
Tabell 4.10 Vertikal tillit – Modell 4.....	64
Tabell 4.11 Organisasjonstypenes effekt på politisk interesse.....	67
Tabell 4.12 De uavhengige variabelenes bivariate forhold til politisk interesse.....	68
Tabell 4.13 Politisk interesse – Modell 1.....	69
Tabell 4.14 Politisk interesse – Modell 2.....	70
Tabell 4.15 Politisk interesse – Modell 3.....	71
Tabell 4.16 Samlet oppsummering av analysens funn.....	73

Figurer

Figur 3.1 Illustrasjon av S-kurven.....	42
Figur 4.1 påvirkningen av bredde på politisk interesse.....	72

1.0 Innledning

Sosial kapital er et begrep som brukes av en rekke forskere på et fenomen som bidrar til et velfungerende demokrati. Det er uenighet rundt hva sosial kapital innebærer, men i denne teksten er begrepet delt opp i tre bestanddeler: *generell tillit*, *vertikal tillit* og *politisk interesse*. For noen forskere er sivilsamfunnet nøkkelen til å skape sosial kapital, for andre forskere er denne sammenhengen mindre tydelig. I denne teksten tar jeg for meg to vanlige perspektiver på sivilsamfunnet, og undersøker ved hjelp av en kvantitativ analyse om de ulike teoretiske antakelsene rundt sivilsamfunnet rolle i dannelsen av sosial kapital stemmer overens med empirien. Dette er viktig fordi denne kunnskapen kan bidra til å bedre forholdene for demokratiet i eksisterende stater, og fordi det i nye demokratier kan føre til bedre institusjoner og bedre demokrati.

Målet med teksten er å komme med et bidrag til den allerede eksisterende litteraturen rundt sivilsamfunnet. Jeg ønsker nærmere bestemt å undersøke hvilke trekk ved sivilsamfunnet som legger til rette for dannelsen av sosial kapital. Sosial kapital er en viktig bestanddel av ethvert demokrati, den senker transaksjonskostnader og gir enkeltindivider tilgang på kanaler de ellers ville vært utestengt fra. Den grunnleggende forskjellen i synet på sivilsamfunnets rolle i dannelsen av sosial kapital går på skillet mellom aktive og passive medlemmer og hvilke typer organisasjoner som er gunstigst med tanke på sosial kapital. Jeg ønsker med denne teksten å bidra til en bedre forståelse av disse spørsmålene, ved å ta utgangspunkt i nye data fra Norge og undersøke den eksisterende teorien empirisk. For å gjøre dette arbeider jeg ut i fra følgende problemstilling;

«Hvor skapes sosial kapital?»

1.1 Hvorfor studere sivilsamfunnet?

Begrepet sivilsamfunn har i løpet av de siste tiårene blitt viet stadig mer oppmerksomhet, og har gått fra å være et begrep brukt av historikere for å beskrive fortiden, til å bli et begrep som benyttes tverrfaglig for å løse dagens problemer (Trägårdh, 2007, Kumar, 1993).

I den vitenskapelige diskursen rundt emnet er det en rekke uenigheter om hvilke trekk ved

sivilsamfunnet som har mest gunstig innvirkning på sosial kapital. Robert D. Putnam (1993, 1995a, 1995b, 2000) er den fremste eksponenten for det jeg i denne teksten kaller sosialiseringsperspektivet. Han fremhever de horisontalt organiserte og apolitiske organisasjonene som gunstig med tanke på dannelsen av sosial kapital, fordi det i følge dette perspektivet er den sosiale interaksjonen mellom medlemmer som skaper sosial kapital. Med horisontalt organiserte og apolitiske organisasjoner menes organisasjoner som favner på tvers av sosiale skillelinjer, og som har stor medlemsaktivitet. Andre forskere fremhever andre trekk ved sivilsamfunnet som gunstig (Wollebæk & Selle 2002b, 2003a, 2003b, 2007, 2008a, 2008b; Trägårdh 2007; Rothstein & Stolle 2001, 2002, 2003a, 2003b; Strømsnes & Selle 1997). Disse fokuserer på at sivilsamfunnets institusjoner skaper en link mellom individet og staten, og i så tilfelle vil vertikalt organiserte og politiske organisasjoner være vel så delaktige i dannelsen av sosial kapital som horisontalt organiserte og apolitiske organisasjoner. De vertikalt organiserte og politiske organisasjonene er ofte organisert langs skillelinjer, og baserer seg i større grad på passive medlemskap. På bakgrunn av denne kontroversen er det høyst relevant å undersøke det norske sivilsamfunnet.

1.2 Motivasjon og legitimering av oppgaven

En god problemstilling bidrar både til en utvidelse av den eksisterende vitenskapelige kunnskapen rundt et emne og er relevant i forhold til problemer i den virkelige verden, det være seg sosiale, politiske eller økonomiske problemer (King et al., 1994). Min oppgave vil være en test av eksisterende litteratur, og kan i så måte være med på bidra til å avklare diskusjonen rundt hvor sosial kapital dannes. Som tidligere nevnt har sivilsamfunnet og sosial kapital havnet i stadig flere forskeres søkelys i de siste tiårene, men det er ikke konsensus rundt hvilket forhold disse to har til hverandre. Det er likevel enighet om at økt sosial kapital fører til et mer velfungerende demokrati. Når det gjelder oppgavens plass i forhold til den virkelige verden så hersker det liten tvil om at kunnskap rundt hva som ligger bak et velfungerende demokrati er særdeles viktig. Det har lenge blitt hevdet at de frivillige organisasjonene spiller en viktig rolle i demokratiet. Helt siden Toqueville (1967) studerte det amerikanske demokratiet på 1830-tallet har det hersket en oppfatning om at de frivillige organisasjonene hadde stor innvirkning på demokratiet (Skocpol 2003). I dag hevdes fra ulike hold at et velfungerende sivilsamfunn både fører til høy grad av sosial kapital og dermed et velfungerende demokrati (Putnam 2000).

Det er nylig blitt gjennomført en spørreundersøkelse om medlemskap og deltakelse i frivillige organisasjoner i Norge¹. Denne gjør at jeg i denne oppgaven kan gjennomføre tilnærmet like undersøkelser som har blitt gjort før med nye data, og på den måten undersøke hvorvidt tidligere funn fra Norge fremdeles er relevante i dag. I tillegg har jeg inkludert innvandring som en bakgrunnsvariabel, noe som ikke har blitt gjort i lignende undersøkelser tidligere.

I rapporten fra undersøkelsene slås det fast at sivilsamfunnet i Norge er i endring. Det pekes spesielt på at pengedonasjoner blir vanligere, mens den frivillige innsatsen er nedadgående (Wollebæk & Sivesind 2010). I så måte er det tenkelig at det også på andre områder har inntruffet endringer. De tilsvarende undersøkelsene som den jeg tar utgangspunkt i fant sted i 1997 og 2004 (Wollebæk & Sivesind 2010).

1.3 Hvordan besvare oppgavens problemstilling

Jeg har valgt å bruke regresjonsanalyse av tverrsnittsdata for å besvare oppgavens problemstilling. Dette er en analyseform som inkluderer mange enheter, og som derfor egner seg til generalisering, men den inkluderer bare data for ett tidspunkt, i motsetning til tidsserie-data eller paneldata. Dette betyr at det er umulig å påvise noe årsaksforhold, en kan kun påvise sammenhenger mellom to variabler, kontrollert for andre variabler. Jeg kommer til å bruke to ulike former for regresjon i oppgaven. For én av tre avhengige variabler vil jeg benytte meg av *de minste kvadraters-metode* (OLS-regresjon), for de to andre kommer jeg til å benytte meg av en logistisk regresjonsanalyse. Grunnen til at jeg er nødt til å benytte meg av to ulike analyseformer er de avhengige variabelenes natur. Det stilles strengere krav til en variabel som skal benyttes i OLS-regresjon enn i en logistisk regresjon. Til tross for tilsynelatende store forskjeller mellom de to analysemåtene, så produserer de relativt like resultater. Jeg kommer til å benytte meg av vekting av dataene i begge de to analyseformene, for å jevne ut skjevheter som har oppstått som følge av frafall i datainnsamlingsprosessen.

Jeg kommer til å sette opp fem hypoteser underveis i gjennomgangen av sosialiseringsperspektivet. I tillegg kommer jeg til å sette opp alternative hypoteser i gjennomgangen av institusjonalist-perspektivet. Disse hypotesene skal hjelpe meg med å besvare oppgavens overordnede problemstilling.

¹ Jeg redegjør grundigere for undersøkelsen i kapittel 3.

1.4 **Tekstens struktur**

Teksten er delt opp i seks kapitler.

Det andre kapitlet er oppgavens teoretiske grunnlag. Jeg begynner med en redegjørelse for sivilsamfunnet i Norge, som tjener til å forklare hvorfor det norske sivilsamfunnet skiller seg fra andre lands sivilsamfunn. Jeg fortsetter med å forklare de to sentrale begrepene for denne teksten, *sivilsamfunn* og *sosial kapital*. Videre går jeg igjennom den eksisterende litteraturen på emnet, og bruker denne for å legge frem teoretisk forankrede hypoteser om dannelsen av sosial kapital.

Det tredje kapitlet tar for seg oppgavens metode. Jeg benytter meg av både OLS-regresjon og logistisk regresjon for å belyse tekstens problemstilling, og gjennomgår disse analyseformene her. Datagrunnlagets reliabilitet blir diskutert. Jeg gjør rede for forutsetningene for regresjonsanalysene, og diskuterer hvorvidt disse er imøtekommet. Her blir også de ulike variablene som brukes i analysen presentert.

Tekstens fjerde kapittel er analysedelen. Her har jeg satt opp tre separate analyser, en for hver av de tre bestanddelene i sosial kapital. Etter analysene av de enkelte bestanddelene kommer jeg til å diskutere funnene i analysen opp mot de relevante teoretisk forankrede hypotesene. Til slutt presenteres funnene samlet i en tabell.

I kapittel fem sammenfatter jeg funnene fra de tre analysene, og diskuterer hvilke implikasjoner funnene får for de to perspektivenes teoretiske antakelser.

Det sjette og siste kapitlet er oppgavens konklusjon, hvor jeg kort konkluderer med tanke på den overordnede problemstillingen, viser til hva denne konklusjonen innebærer for forskningen på området, og kommer med forslag til videre forskning.

2.0 Teori

Sivilsamfunn er et sentralt begrep for denne teksten, men dets innhold er ikke avklart i den vitenskapelige litteraturen på emnet. Det er tydelig at ulike forfattere legger ulike betydninger i begrepet. I denne teksten er det de frivillige organisasjonene som representerer sivilsamfunnet. Dette grunnet en avgjørelse om at det for denne tekstens skyld ikke er avgjørende med en samlende definisjon av sivilsamfunnet, fordi de frivillige organisasjonene er en såpass sentral del av sivilsamfunnet i de to ulike perspektivene jeg undersøker i denne oppgaven. Jeg kommer til tross for dette til å kort gjøre rede for bruken av begrepet gjennom tidene og hvordan det brukes i dag, og søker med det å rettferdiggjøre min bruk av frivillige organisasjoner for å konkretisere begrepet sivilsamfunn. Først gjør jeg kort rede for det norske sivilsamfunnet, både historisk sett og dets betydning i dag.

2.1 Sivilsamfunnet i Norge

Konklusjonen til Wollebæk og Sivesind (2010), i rapporten fra den nyeste landsomfattende undersøkelsen om frivillig arbeid, er at det tradisjonelle norske sivilsamfunnet er i endring. Rapporten ser på perioden fra 1997 til 2009. I 1997 ble den første landsomfattende spørreundersøkelsen om frivillig arbeid gjennomført, denne ble fulgt opp med nye undersøkelser i 2004 og nå senest i 2009. I rapporten gjennomgås ulike sider ved det norske sivilsamfunnet, dets samfunnsøkonomiske betydning og omfanget av frivillig arbeid og medlemskap i Norge. Datasettet som ligger til grunn for rapporten er også datagrunnlaget for min oppgave. I det følgende delkapittelet legger jeg frem en kort fremstilling av det norske sivilsamfunnets historie, før jeg med utgangspunkt i rapporten til Wollebæk og Sivesind legger frem det som fremstår som særtrekk ved det norske sivilsamfunnet i dag.

2.1.1 Det norske sivilsamfunnets historie

Den lokale organiseringen av sivilt samarbeid har en lang historie som kan spores helt tilbake til slutten av 1700-tallet. Utover 1800-tallet dukket det opp ulike organisasjoner med sosiale mål. Mot midten av 1800-tallet kom den første store bølgen av nasjonale frivillige organisasjoner. Disse var som regel organisert langs skillelinjer, som eksempelvis avholdsorganisasjonene og arbeiderforeningene. Samvirkelag, sparebanker, meierier, idrettsbevegelsen og amatørkorps er andre eksempler på organisasjonstyper som har røtter

helt tilbake til midten av 1800-tallet i Norge. På 1860-tallet kom folkehøyskolene og Den Norske Turistforening til. På 1880-tallet så en de første kvinnesaksforeningene vokse frem, og i 1896 ble Norske Kvinners Sanitetsforening(NKS) stiftet. NKS har siden vært en av de mest sentrale organisasjonene innenfor helse- og sosialsektoren. Stiftelsen av NKS markerte også starten på en lang rekke landsomfattende organisasjoner med allmenntilgode formål. De kristne organisasjonene opplevde stor vekst i perioden frem til 1940. I mellomkrigstiden samarbeidet de frivillige organisasjonene og staten, og dro på den måten nytte av hverandres kompetanse i en tid der kompetanse var mangelvare i Norge (Wollebæk & Selle 2002a:56-60).

I dag skiller de norske frivillige organisasjonene seg fra mange andre europeiske land, samt USA. I Wollebæk & Sivesind (2010) redegjøres det for det frivillige arbeidet i Norge i dag, og det blir sammenlignet med situasjonen slik den var i 1997 og 2004, som er de to andre årene det finnes tilsvarende datamateriale på. Rapporten bidrar til å tallfeste de viktigste forskjellene mellom Norge og andre land på dette området. Antall timer med arbeid i frivillig sektor, medregnet både ubetalt og betalt arbeid, er stabilt fra 1997 frem til i dag. Befolkningsvekst gjør at det er en liten prosentvis nedgang i antall timer frivillig arbeid i frivillig sektor, fra 4,5% av den økonomisk aktive befolkningen i 1997 og 2004 til 4,1% i 2009. Totalt utgjør både betalt og frivillig arbeid i frivillig sektor i Norge, omregnet til fulltids-årsverk 6,8% av den økonomisk aktive befolkningen. Denne totalen er noenlunde lik som totalen i Danmark og Sverige, men litt lavere enn totalen i EU, noe som skyldes at det i EU er en mye større andel med betalt arbeid i frivillig sektor. I EU utgjør ubetalt frivillig arbeid 2,3% av årsverkene i den økonomisk aktive befolkningen, mens betalt frivillig arbeid utgjør 5,4%. Når det gjelder antall timer frivillig arbeid er det bare Sverige som har et høyere prosentvis antall årsverk i den økonomisk aktive befolkningen enn Norge, Sveriges prosentandel er 5,1% mot Norges 4,1%. Den relativt lave andelen timer med betalt arbeid i Skandinavia kan skyldes at de europeiske landene i stor grad finansierer arbeid utført i frivillig sektor på velferdsfeltet. Totalt utgjør frivillig sektor en mindre andel av den norske økonomien i 2009 enn i 1997, til tross for en prosentvis vekst i frivillig sektors driftskostnader på 55%. Dette skyldes at den norske økonomien som helhet har opplevd en sterkere økonomisk vekst enn den frivillige sektoren. I internasjonalt perspektiv så ligger den norske frivillige sektorens andel av BNP litt under gjennomsnittet.

At den norske frivillige sektoren er liten om man kun ser på betalt arbeid, men blir stor

dersom man også inkluderer det frivillige arbeidet er altså et særtrekk som består, også etter denne nye undersøkelsen. I Norge utgjør egengenererte inntekter en mye større andel av inntektsgrunnlaget enn i andre land, der offentlige inntekter utgjør den desidert største inntektsposten (Wollebæk & Sivesind 2010).

2.1.2 Medlemskap i Norge

Som nevnt tidligere i teksten er medlemskap et av de områdene der de to perspektivene står klart i opposisjon til hverandre. Ifølge sosialiseringperspektivet er medlemskapet ikke spesielt viktig, da ansikt-til-ansikt-kontakten som fremheves her ikke er betinget av et medlemskort i en organisasjon. Dette er derimot særdeles viktig i følge institusjonalistperspektivet, da medlemskapet er en inngangsport til de rettighetene som forbindes med en demokratisk organisasjon. Ved å ha medlemskort i en demokratisk organisasjon får man adgang til å benytte seg av de interne demokratiske kanalene, og på den måten påvirke organisasjonen i den retningen en selv ønsker. Det er, ifølge institusjonalistperspektivet denne muligheten som gir tillit til institusjonen, som igjen kan manifestere seg til en mer omfattende tillit til samfunnet som helhet, også kalt *generell tillit*.

I følge Wollebæk og Sivesind (2010) har et av kjennetegnene ved det norske sivilsamfunnet vært en bred medlemsbasis, samt demokratisk organisering. Wollebæk og Sivesind (2010) forteller videre, med bakgrunn i de samme dataene som benyttes for denne teksten, at medlemsorganisasjonene mister medlemmer, og at deres posisjon derfor blir svekket i det norske sivilsamfunnet. I undersøkelsen utført i 2009 oppgir 68% av respondentene at de er medlemmer i en eller flere organisasjoner. I 1997 var det samme tallet på 72%, det registreres altså en nedgang i antall medlemmer på 4 prosentpoeng på 12 år. Wollebæk og Sivesind (2010) påpeker her at det kan være problematisk å sammenligne antall medlemmer på tvers av disse undersøkelsene, da det kan være vanskelig for respondentene å huske alle organisasjonene de eventuelt måtte være medlemmer av. Dette aspektet er noe jeg kommer tilbake til i diskusjonen av medlemsvariablenes validitet i metodekapittelet.

2.2 Bruken av begrepet sivilsamfunn

Den første varianten av begrepet sivilsamfunn dukket opp i Aristoteles tenkning, men har gjennomgått en innholdsmessig forandring etterhvert som tiden har gått. I Aristoteles sine verker fremstår sivilsamfunnet ikke som mange ulike organisasjoner eller sosiale sammensetninger, men som en enhetlig styreform (Cohen & Arato 1995:89-90). Sivilsamfunnet var også et sentralt begrep blant 1600-tallets kontrakt-teoretikere (Grindheim, 2007). Datidens bruk av begrepet skiller seg imidlertid fra slik en bruker det i dag. På 1600-tallet var det ikke et tydelig skille mellom staten og sivilsamfunnet. I arbeidene til tenkere som Kant, Locke, Rousseau og Montesquieu er sivilsamfunnet mer eller mindre synonymt med staten. Det er betegnelsen på et samfunn som skiller seg fra naturtilstanden, i den forstand at det er regulert med lover og regler som deltakerene retter seg etter, og som staten opprettholder (Cohen & Arrato 1995, Kumar 1993).

Hegel var den første som lyktes i å syntetisere de ulike synene på sivilsamfunnet til én fremstilling av begrepet. Han mente at en burde ha et skille mellom sivilsamfunnet og staten. Sivilsamfunnet skulle legge til rette for private interesser, men Hegel innså også at sivilsamfunnet hadde sine begrensninger. Disse begrensningene kunne bare kompenseres for ved å ha en stat som regulerte samfunnet basert på allmenne og rasjonelle behov. Ved at staten eksisterer som en overordnet makt kan deltakere i sivilsamfunnet ta del i organisasjoner som jobber for felleskapets beste, opp mot staten (Trägårdh 2007:12-14, Cohen & Arrato 95:107). Denne oppfatningen av forholdet mellom sivilsamfunnet og staten er ikke den rådende i anglo-amerikanske teoretikers arbeider (Trägårdh 2007:30). Her fremstår sivilsamfunnet som fullstendig avskjært fra staten, og staten fremstår som en trussel mot den friheten individet kan oppnå i sivilsamfunnet (Trägårdh 2007:14).

Konflikten mellom de to perspektivene danner rammen for denne teksten. Den grunnleggende uenigheten som eksisterer mellom tilhengere av de to ulike perspektivene kan spores tilbake til uenigheten om hva som er statens rolle. De ulike definisjonene på sivilsamfunnet er selvfølgelig preget av denne grunnleggende uenigheten. Det kan derfor være hensiktsmessig å oppsøke deskriptive definisjoner på begrepet. Grindheim (2007:258) definerer sivilsamfunn som «en samlebetegnelse for de grupperinger, foreninger og organisasjoner som eksisterer mellom og uavhengig av privatsfæren og staten i et demokratisk samfunn». Denne

definisjonen fungerer sannsynligvis hensiktsmessig dersom leseren ønsker en kjapp og grunnleggende forståelse av begrepet, noe som understrekes av at den er hentet fra et leksikon, som ofte har som hensikt å gi grunnleggende kunnskaper om et fenomen. Som definisjonsmessig grunnlag for en masteroppgave blir dette dessverre ikke nok, selv om den peker leseren i riktig retning. I stedet søker jeg andre definisjoner på sivilsamfunnet.

I Persell et.al. (2001) blir sivilsamfunnet skilt fra markedet, og på den måten snevret inn fra Grindheims definisjon som bare skiller mellom privatsfæren og staten. Dette skillet fra markedet finner en også i Wolfe (1989), som argumenterer med at sivilsamfunnet fungerer som en slags moralsk vokter. Det at mennesker samhandler gjør dem i stand til å være sine egne moralske voktere, en funksjon som ikke ivaretas av verken stat eller marked. Han gir også leseren et visst inntrykk av hva han mener skal inkluderes i en mer deskriptiv definisjon av sivilsamfunnet: «*We need civil society - families, communities, friendship networks, solidaristic ties developed at the workplace, voluntarism, spontaneous groups and movements - not to reject, but to complete the project of modernity* (Wolfe, 1989:234).»

Cohen og Arato (1995) definerer sivilsamfunnet som - *familien, de frivillige organisasjonene, sosiale bevegelser og offentlige former for kommunikasjon*. De inkluderer altså mer enn det som inkluderes i denne teksten, men det er som tidligere nevnt ikke nødvendig med en helt presis definisjon av sivilsamfunnet for å kunne gå inn i uenigheten mellom de to perspektivene. En ser forøvrig at de frivillige organisasjonene er inkludert i alle de ovennevnte definisjonene, enten eksplisitt eller implisitt.

Det er ikke mangelen på definisjoner som gjør sivilsamfunnets faktiske innhold uklart, men tvert om at det eksisterer så mange ulike definisjoner av begrepet. De deskriptive elementene av definisjonene blir i mange tilfeller maskert bak den normative formuleringen. De aller fleste forskere på feltet er likevel enige på punktet om at sivilsamfunnet eksisterer skilt i fra staten og markedet (Flyvbjerg 1998:210). Jeg velger derfor på grunnlag av de definisjonene og avklaringene som er redegjort for tidligere, å definere sivilsamfunnet som *den menneskelige samhandlingen som finner sted utenfor markedet og statens sfære*. Dette er tilnærmet den samme definisjonen som Cohen og Arato (1995) bruker. Det er en vid definisjon, som inkluderer mye mer enn det jeg kan ta tak i i denne oppgaven. I praksis betyr det for denne oppgaven at jeg som nevnt tidligere fokuserer på frivillige organisasjoner, fordi

frivillige organisasjoner er sentrale i begge de to perspektivenes forståelse av sivilsamfunnet. I tillegg er det disse jeg har grunnlag for å undersøke i datamaterialet til denne oppgaven. En får altså ikke målt hele sivilsamfunnets effekt på sosial kapital, men en får målt effekten av det de fleste forskere på området defineres som en viktig del av sivilsamfunnet. Også hva en frivillig organisasjon er kan problematiseres, men denne drøftingen er gjort på en glimrende måte før meg i Salamon & Anheier (1997:13), og jeg forholder meg til deres drøfting av begrepet. At en bruker begrepet frivillig sektor i Norge, og ikke begrepet *nonprofit sector* som de velger seg, kan forsvares med at den frivillige sektoren i Norge faktisk i større grad enn i andre land baserer seg på frivillig arbeid, i motsetning til betalt arbeid (Wollebæk & Sivesind 2010).

2.3 Sosial kapital

Én måte å forklare sivilsamfunnets effekt på demokrati, er å benytte teorien om det som omtales som «sivilsamfunnets fetter», sosial kapital. Det er, som det litt flåsete kallenavnet tilsier, tette bånd mellom de to begrepene. I likhet med sivilsamfunnet, er det en flora av definisjoner å velge mellom når man skal gå inn i en diskusjon om sosial kapital. Begrepet *sosial kapital* er lett å forvrengte på en slik måte at konseptet blir meningsløst, slik Sartori (1970) advarer mot.

I denne teksten har jeg valgt å operasjonalisere sosial kapital som bestående av tre ulike elementer. De tre elementene som inkluderes i denne tekstens forståelse av sosial kapital er - *generell tillit, vertikal tillit og politisk interesse*. Denne forståelsen av begrepet er tilnærmet identisk med den operasjonaliseringen som er gjort av Wollebæk og Selle (2003a:73). Denne forståelsen av sosial kapital er mer et uttrykk for en pragmatisk tilnærming til teorien rundt sosial kapital, enn det er et forsøk på å komme med en endelig definisjon av begrepet. En slik konklusjon ville krevd en mye grundigere gjennomgang av den eksisterende litteraturen enn jeg har muligheter for å gjennomføre innenfor formatet til en masteroppgave. Jeg ønsker likevel å redegjøre kort for hvordan denne tekstens forståelse av sosial kapital har kommet til, ved hjelp av en kort gjennomgang av den eksisterende litteraturen om begrepet.

De tre store teoretikerene rundt sosial kapital er Bourdieu, James S. Coleman og Robert D. Putnam (Hegedahl & Rosemeier 2007). Sosial kapital defineres av Bourdieu (1992:119) som «the sum of the resources, actual or virtual, that accrue to an individual or a group by virtue of

possessing a durable network of more or less institutionalized relationships of mutual acquaintance and recognition». Definisjonen sier altså ingenting om hva disse ressursene innebærer, eller hva de eventuelt kan brukes til, men som Thinggaard & Svendsen (2006:37) slår fast, så er det en instrumentell definisjon, som fokuserer på hva individet kan vinne ved å ha sosial kapital.

Coleman mener at sosial kapital blir definert ut i fra sin funksjon, og at den har en rekke ulike bestanddeler. Felles for alle disse bestanddelene er at de eksisterer i en eller annen form for sosial struktur, og at de innenfor denne strukturen legger til rette for at aktørene innenfor den gitte strukturen kan handle på en gitt måte (Coleman, 1988). Heller ikke i denne definisjonen går det klart frem hva disse bestanddelene faktisk er, selv om han senere gir fire eksempler på hvordan sosial kapital fungerer. Det første av disse er fra diamant-markedet i New York. Dette markedet er avhengig av at kjøper kan få inspisere diamantene før en eventuell handel blir gjennomført. Måten dette skjer på i dag er at kjøper får med seg diamantene og i sitt eget tempo og eget miljø fritt kan få inspisere diamantene. Dette til tross for at det ville vært særdeles enkelt for en kjøper å bytte ut en eller flere av de verdifulle steinene med en kopi, noe som ville vært vanskelig for en selger å oppdage når steinene blir levert tilbake. Det er likevel den mest effektive måten å drive denne forretningen på, da alternativet ville krevd unødvendige ressurser til sikkerhet. Coleman (1988) forklarer videre at det er den sosiale kapitalen som eksisterer i nettverket mellom diamanthandlerene som muliggjør denne utstrakte tilliten. De fleste som handler med diamanter i New York er jøder, og i det jødiske miljøet er det stor grad av ekteskap på tvers av familier, og mye interaksjon innad i miljøet. Dersom noen av diamanthandlerene hadde utnyttet den tilliten som utvises fra selger, ved å bytte ut en eller flere steiner, ville dette fått alvorlige konsekvenser for deres sosiale liv. I dette tilfellet muliggjør altså sosial kapital en mer effektiv måte å drive forretninger på, og sosial kapital blir omsatt til økonomisk kapital.

Putnam fokuserer i større grad på samfunnsmessige gevinster ved sosial kapital, og benytter seg i sin forskning i større grad av kvantitative metoder (Thinggaard & Svendsen 2006:38). Han definerer sosial kapital på denne måten: «By "social capital," I mean features of social life-networks, norms, and trust that enable participants to act together more effectively to pursue shared objectives» (Putnam, 1995a:664-665). Her ser en at tillit er inkludert som én faktor. Putnam (2000:288) slår fast at høye nivåer av tillit og sivilt engasjement er

nøkkelfaktorene bak sosial kapital. Putnam er som nevnt innledningsvis den fremste eksponenten for sosialiseringperspektivet.

Rothstein og Stolle (2003a:4) deler sosial kapital inn i et mikro- og makronivå. På mikronivå, eller individnivå, omfatter sosial kapital både størrelsen og kvaliteten på individets nettverk, samt de tillitsfylte forholdene individet har til andre individer. På makronivå er sosial kapital delt inn i hvor mange sosiale tilknytninger individer i et samfunn har i gjennomsnitt, og om individer i samfunnet har tillit til andre medlemmer av samfunnet, uten å ha førstehåndskunnskap om de er verdig den tilliten. Dette kalles generell tillit.

Putnams definisjon på sosial kapital følges av Wollebæk og Selle (2007), som i denne teksten fremheves som klare tilhengere av institusjonalist-perspektivet. De deler begrepet opp i tre hovedbestanddeler; sosiale nettverk, generell tillit og sivilt engasjement. Dette ligner på den operasjonaliseringen av sosial kapital jeg kommer til å benytte meg av i analysen. Jeg har ikke muligheten til å måle sosiale nettverk, og utelater derfor dette. I stedet måler jeg sosial kapital som generell tillit, vertikal tillit og politisk interesse, dette er tilnærmet nøyaktig den samme operasjonaliseringen som en ser i Wollebæk & Selle (2003a:73)². Wollebæk og Selle (2007) peker videre på at den andre av disse bestanddelene, generell tillit, er inkludert i alle samtidige definisjoner av begrepet sosial kapital. Den generelle tilliten er tillit som en har til de deler av samfunnet en ikke kjenner til, og er den typen tillit som anses for å være mest fordelaktig for individer i kontakt med fremmede, dersom en må samarbeide for å nå et felles mål (Putnam 2000; Rothstein & Stolle 2003a:4).

Begrepet sosial kapital er dessverre vagt, noe som illustreres av at de fleste som skriver om emnet ser behovet for å avklare og definere dets betydning. Enkelte av disse definisjonene skiller dårlig mellom hva som skaper sosial kapital, og hva sosial kapital er. Denne kritikken kommer fra flere hold, blant annet i Portes (1998), Durlauf (1999) og Sobel (2002). Disse hevder at blant annet Coleman og Putnam tenderer mot å trekke sirkelslutninger fordi de baserer bevis på at grupper har sosial kapital på gruppens suksess, mens de forklarer gruppens suksess med sosial kapital.

2 I Wollebæk & Selle (2003a) er den tredje bestanddelen sivilt engasjement, men jeg hadde i datasettet ikke tilgang på tilfredstillende data for to av de tre elementene som i deres artikkelt utgjør sivilt engasjement, og ender derfor opp med å bare benytte meg av politisk interesse. Jeg forsvarer dette mer utfyllende i kapittel 3.

Oppsummerer en definisjonene på sosial kapital, så ser en at det ikke blir vurdert som noe ett enkelt individ kan inneha alene, i motsetning til human og økonomisk kapital. Sosial kapital er en type kapital som oppstår i det individer samhandler, som individene i felleskap kan nyttegjøre seg av, og omdanne til andre former for kapital. Fordi begrepet er så uavklart velger jeg å benytte meg av operasjonaliseringer av sosial kapital som er blitt brukt i tidligere analyser på emnet, dette inkluderer ulike former for tillit, samt politisk interesse. Dette eliminerer ikke risikoen for å trekke ugyldige slutninger, som Enjolras og Wollebæk (2010:10) slår fast:

«...for eksempel er det uenighet om organisasjonene skaper kunnskaper, sosial integrasjon, sosial kapital og helse, eller om det er kunnskapsrike, velintegrerte mennesker med høy sosial kapital og helse som søker seg til organisasjonene.»

Fokuset for denne oppgaven er ikke å avdekke årsaksforhold, men å teste ulike antakelser om effekten av forhold knyttet til organisasjonsmedlemskap og tillit til offentlige myndigheter. Resultatene i analysen vil forhåpentligvis være i stand til å si noe om disse forholdene, men årsaksforhold er umulige å avdekke med en tverrsnittsanalyse. Data som følger respondentene over tid, også kjent som paneldata, er i så måte etterlengtet (Enjolras & Wollebæk, 2010).

2.4 Hva er tillit?

Begrepet tillit er innarbeidet i dagligtalen vår, og de fleste slipper å begi seg ut på en lengre drøfting av hva tillit er. At begrepet er uklart vises ved at det i den vitenskapelige litteraturen større enighet om hva tillit gjør, enn hva tillit er. Tillit er i de fleste situasjoner et gode og inngår, som nevnt tidligere i teksten, i de fleste definisjoner av sosial kapital. I denne tekstens analyse ser jeg på både generell tillit, som er den tilliten en har til ukjente medmennesker, og vertikal tillit, som er den tilliten en har til samfunnets institusjoner.

I denne analysen er det lite jeg kan gjøre med selve operasjonaliseringen³. Tillit er definert i spørreskjemaet til respondentene, og jeg har ikke tilgang på noen andre mål enn de spørsmål som stilles der. Det er likevel relevant å søke en bedre forståelse av hva tillit er, da det kan åpne for en bedre tolkning av resultatene i analysen.

3 Omkodningen av *vertikal tillit*, som jeg går nærmere innpå i metodekapittelet, er hjulpet av den følgende drøftingen av tillit. Selve spørsmålsstillingen er utenfor min kontroll.

Til daglig eksisterer det som oftest en naturlig dikotomi mellom tillit og mistillit. Regjeringen har Stortingets tillit, frem til et forslag om mistillit går igjennom. Følger man den politiske debatten så vil en likevel reagere på en påstand om at opposisjonen har fullstendig tillit til regjeringen, da avgjørelser kritiseres hver eneste dag. Det fremstår derfor som rart å skulle påstå at regjeringen nyter full tillit (dersom en sådan ting i det hele tatt eksisterer), frem til den dagen et mistillitsforslag går igjennom og full tillit snus til ingen tillit. Det kan heller sies at Stortinget på et gitt tidspunkt har nok tillit til å la regjeringen fortsette som den utøvende makt. Baier(1986:236) hevder at tillit er en treleddet prosess, der A stoler på at B tar vare på C. Også Grimen fremhever tillit som en treleddet prosess der «*noen stoler på noen med henblikk på noe* (2009:136)». Uslaner (1999:123) beskriver tillit som et veddemål om at samarbeid med andre vil føre til gevinst i det lange løp. Han mener fremdeles at en må ta stilling til konkrete spørsmål underveis, basert på den erfaringen og viten en sitter på, men det fremstår som klart at tillit ikke bare er noe som eksisterer mellom to individer, på et tidspunkt i en konkret sak. Tillit er i følge Uslaner (1999) da noe en alltid har, og som ulike individer har ulike nivåer av.

For en fullstendig forståelse av hva tillit er må man gjennomgå en del andre aspekter. Mann (1972) sier at hva andre synes motiverer en god del av vår adferd, at vårt gode navn og rykte er mer verdt enn den potensielle gevinsten kan derfor være en grunn til å ivareta den tilliten som har blitt gitt oss. Dette stemmer overens med eksemplet hentet fra Coleman (1988) om tilliten som forenkler handel med diamanter i New York. Det er også relevant å henvise til kontrakt-teoretikere i denne konteksten. Det kan tenkes at tilliten en har til ukjente eksisterer på basis av den tenkte samfunnskontrakten.

I en eventuell diskusjon rundt denne tekstens operasjonalisering av tillit vil jeg forøvrig støtte meg på Newton (2001:203), som slår fast at til tross for endeløse diskusjoner om begrepet tillit (trust), så er det ingen andre begreper som seiler opp som noen klar erstatter, og at tillit sannsynligvis er et like bra eller dårlig konsept som noe annet.

2.5 To ulike perspektiver på sivilsamfunnet

I Skandinavia har det blitt vanlig å dele sivilsamfunnsdebatten inn i to ulike perspektiver, et sosialiseringsperspektiv, og et institusjonelt perspektiv. At dette skillet har blitt vanlig i de skandinaviske landene er ikke tilfeldig. Den skandinaviske velferdsstaten, med sine

universelle velferdsordninger og sitt store statsapparat, står i motsetning til de anglo-saksiske statene, og teorier utformet av forskere fra disse statene har tendert mot å ignorere empiri fra de skandinaviske landene (Trägårdh, 2007). De to perspektivene vil bli gjennomgått, og på bakgrunn av motsetningene mellom disse vil denne tekstens hypoteser bli fremsatt.

2.5.1 Sosialiseringsperspektivet

Robert D. Putnam er den fremste eksponenten for det jeg i denne oppgaven har valgt å omtale som sosialiseringsperspektivet. Putnam (1993:89) fremhever to effekter som gjør at frivillige organisasjoner spiller viktige roller i demokratiet. Den første effekten er en intern effekt, noe som betyr at organisasjonen lærer medlemmene en rekke gunstige trekk, blant annet å samarbeide om å nå felles mål og solidaritet med sine med-medlemmer. Den andre effekten er ekstern, noe som betyr at fremming av interesser blir lettere dersom en har et tett nettverk av frivillige organisasjoner.

For at den interne effekten skal fungere må det eksistere utbredt ansikt-til-ansikt-kontakt mellom medlemmene i organisasjonen. For at den eksterne effekten skal fungere må organisasjonen fungere som et bindeledd mellom individet og staten (Selle & Strømsnes 1997:32). Disse to effektene fremholdes av Putnam som likeverdige, men kan tolkes i den retning at dette ikke egentlig er tilfellet. Flere artikler tolker Putnam i den retning at begge deler har betydning, at mye av den ene effekten ikke kan erstatte den andre effekten, men at det er den interne effekten som er viktigst, fordi den legger grunnlaget for den eksterne effekten (Selle og Strømsnes 1997:33; Wollebæk & Selle 2003b:71). Dette illustreres av at Putnam (1995b) slår fast at effekten av tertiære organisasjoner ikke vil være tilstede, fordi «the only act of membership consists in writing a check for dues or perhaps occasionally reading a newsletter (s.70)» og:

«The bond between any two members (...) is less like the bond between any two members of a gardening club and more like the bond between any two Red Sox fans (or perhaps any two devoted Honda owners): they root for the same team and they share some of the same interests, but they are unaware of each other's existence. Their ties, in short, are to common symbols, common leaders, and perhaps common ideals, but not to one another. The theory of social capital argues that associational membership should, for example, increase social trust, but this prediction is much less straightforward with regard to membership in tertiary associations (s. 70).»

Putnam (2000:58) utdyper sitatet sitt når han hevder at et individ som tilhører mange

samfunnsorganisasjoner ikke nødvendigvis trenger å være aktive i noen av dem. Det som virkelig betyr noe for dannelsen av sosial kapital er aktivt og involvert medlemskap. Denne påstanden danner grunnlaget for de tre første hypotesene i denne teksten;

H¹ – Medlemskap er viktig for dannelsen av sosial kapital

H^{2a} – I forhold til sosial kapital vil et høyt intensitetsnivå blant medlemmers være viktigere enn bredden på medlemskapene

I tillegg ønsker jeg å undersøke forskjellen mellom aktive og passive medlemmer, altså en lignende hypotese som den over.

H^{3a} – Et aktivt medlem vil ha høyere grad av sosial kapital enn et passivt medlem.

I tillegg til aktivitetsnivået i organisasjonen, spiller også selve organisasjonstypen en rolle. I Putnams teorier henger dette tett sammen med ansikt-til-ansikt-kontakten. Organisasjonstyper som ikke legger til rette for at medlemmene kommer i kontakt med hverandre vil heller ikke generere sosial kapital. For at den formen for sosial kapital som er mest gunstig for samfunnet som helhet skal genereres, må organisasjonen skjære på tvers av sosiale skillelinjer, slik at mennesker med ulik bakgrunn kommer i kontakt med hverandre (Putnam 2000:22-24). Dette kan tolkes dit hen at organisasjoner som enten baserer seg på støtte fra passive medlemmer, eller er organisert langs en skillelinje vil være mindre gunstige for dannelsen av den brobyggende formen for sosial kapital, enn organisasjoner som organiserer seg på tvers av skillelinjer, og som har mange aktive medlemmer (Wollebæk & Selle 2008a:28, Selle & Strømsnes 1997:32). Når det gjelder den typen organisasjoner som er organiserte langs skillelinjer, så kan disse være skadelige for den brobyggende sosiale kapitalen, fordi de skaper en form for sammenbindende sosial kapital (Putnam 1995b:70, Putnam 2000:22-24). Det er på dette grunnlaget at jeg utformer den fjerde hypotesen:

H^{4a} – Medlemskap i konfliktorienterte organisasjoner organisert langs skillelinjene vil være skadelig for dannelsen av sosial kapital.

Rollen til samfunnets institusjoner er i sosialiseringperspektivet begrenset til å være

tilrettelegger for aktiviteter som skaper sosial kapital (Putnam 2000:413). Hvorvidt individer har tillit til samfunnets institusjoner (vertikal tillit) er irrelevant i følge Putnam (1995a), som slår fast at «*I might well trust my neighbors with-out trusting city hall, or vice versa. (s.665)*». I avsnittet før har Putnam (1995a) avvist forbindelsen mellom de to som «ulogisk», på tross av eventuelle empiriske funn som kobler de to sammen. Uslaner (1999:142-143) mener at demokratiske institusjoner ikke kan skape tillit. Han skriver at en domstol bare fungerer så lenge det ikke blir for mange tyver, og at vellykkede institusjoner skyldes at individene som skapte dem var lovlydige borgere med høy generell tillit. Dermed avskriver han alle avskrekkende og beroligende effekter som kan tilskrives et velfungerende rettsystem. Til tross for at en eventuell empirisk sammenheng, i følge Putnam, vil være «ulogisk» baserer jeg den fjerde hypotesen på dette:

H^{5a} – *Det er ingen sammenheng mellom generell tillit og vertikal tillit.*

2.5.2 Institusjonalist-perspektivet

Gjennom mange undersøkelser har representanter for institusjonalist-perspektivet forsøkt å tilbakevise disse antakelsene fra sosialiseringperspektivet (Rothstein 2004; Rothstein & Stolle 2001, 2002, 2003a, 2003b; Kumlin & Rothstein 2005; Wollebæk & Selle 2002b, 2003ab, 2008ab; Selle & Strømsnes 1997). Spesielt i Skandinavia har empirien talt i mot sosialiseringperspektivet (Trägårdh 2007:26). Mens det i sosialiseringperspektivet fremholdes at det er ansikt-til-ansikt-kontakten mellom medlemmer i sivilsamfunnet som skaper sosial kapital, blir det i institusjonalist-perspektivet fremhevet at det er i forholdet mellom staten, de frivillige organisasjonene og individet at den sosiale kapitalen oppstår (Trägårdh 2007:26).

Medlemskapet blir fremhevet som viktig i begge perspektivene, men av ulike årsaker. Forskjellene mellom perspektivene består i hvilken oppfatning de har av hvilke organisasjoner som er gunstige i forhold til dannelsen av sosial kapital. I institusjonalist-perspektivet er det ikke hvor mye et medlem deltar, men i hvor mange organisasjoner individet er medlem, som teller. Desto flere medlemskap som eksisterer på makronivå, desto høyere grad av sosial kapital i samfunnet (Wollebæk & Selle 2008b). Dette er i tråd med krysspress-teorien til Rokkan (1967), som i denne sammenhengen tilsier at desto flere medlemskap en har, desto mer tilbøyelig blir man til å moderere meninger, og vil derfor lettere samarbeide med andre.

Institusjonalist-perspektivet legger ikke vekt på om medlemskapet er passivt eller aktivt (Wollebæk & Selle 2008b). Til tross for dette er det naturlig å anta at et individ må inneha en del passive medlemskap, dersom bredden på engasjementet skal være stor.

På bakgrunn av dette setter jeg frem de følgende alternative hypotesene:

H^{2b} – I forhold til sosial kapital vil stor bredde i medlemskapene være viktigere enn intensiteten på medlemskapene

H^{3b} - Et aktivt medlem vil ikke ha høyere grad av sosial kapital enn et passivt medlem.

Sivilsamfunnets institusjoner spiller en viktig rolle, og som nevnt ovenfor blir medlemskap fremhevet som en positiv faktor i forhold til sosial kapital. I dette perspektivet er det imidlertid ikke den ansikt-til-ansikt-kontakten organisasjonene skaper som er viktig. Det viktige i dette perspektivet er at organisasjonene knytter individet opp til staten, de er tilgjengelige for individer i samfunnet, som ved behov kan kontakte dem og få assistanse. I følge dette perspektivet er organisasjonene nyttige i dannelsen av sosial kapital, selv for de i samfunnet som ikke er medlemmer. Vissheten om at det eksisterer velfungerende organisasjoner i sivilsamfunnet kan bidra til å øke et individs sosiale kapital (Wollebæk & Selle 2008b:29). Dermed er det ikke avgjørende at institusjonen legger til rette for interaksjon mellom medlemmer. Et av de avgjørende elementene i dette perspektivet er at organisasjonen fungerer slik dens formål tilsier at den skal fungere, og at den oppnår resultater, da dette demonstrerer for samfunnet som helhet at samarbeid er en rasjonell måte å gå frem på dersom en ønsker å oppnå resultater (Wollebæk & Selle 2008b).

I tillegg til det ovennevnte er det viktig at organisasjonen har et formål utenfor seg selv. Bowling-gruppene som fremheves som gunstige av Putnam (1995b, 2000) vil ikke bli sett på som gunstige i dette perspektivet, fordi de vil være mindre synlige i den demokratiske infrastrukturen i et samfunn. I stedet for apolitiske og horisontalt organiserte organisasjoner, fremhever institusjonalist-perspektivet de organisasjonene som er mer konfliktorienterte og utadrettede (Skocpol 2003:227-228, Wollebæk & Selle 2008b:32).

Med bakgrunn i dette setter jeg frem følgende alternative hypotese:

H^{4b} – Medlemskap i konfliktorienterte organisasjoner organisert langs skillelinjene vil være gunstig for dannelsen av sosial kapital.

I følge institusjonalist-perspektivet er det ikke bare sivilsamfunnets institusjoner som betyr noe når det gjelder dannelsen av sosial kapital. Også statens institusjoner spiller en rolle. Logikken bak denne argumentasjonen er at et individ som observerer at statens organisasjoner er lite tillitsvekkende og fungerer dårlig vil trekke den slutningen at dersom ikke engang offentlig ansatte er til å stole på, så kan en iallefall ikke stole på folk flest. Videre vil et velfungerende rettssystem føre til at medlemmene i samfunnet føler seg trygge på at skadelig oppførsel vil bli sanksjonert, noe som både virker avskrekkende og beroligende på samfunnets individer (Wollebæk & Selle 2008b:29; Rothstein, 2004).

Med bakgrunn i dette setter jeg frem den siste av de alternative hypotesene:

H^{5b} – Det er en sammenheng mellom generell tillit og vertikal tillit.

Tabell 2.1 Oppsummering av de to perspektivenes syn på hypotesene.

	Sosialiserings- perspektivet	Institusjonalist- perspektivet
<i>H^{1a} – Medlemskap er viktig for dannelsen av sosial kapital</i>	Ja	Ja
<i>H^{2a} – I forhold til sosial kapital vil et høyt intensitetsnivå være viktigere enn bredden på deltakelsen.</i>	Ja	Nei
<i>H^{3a} – Et aktivt medlem vil ha høyere grad av sosial kapital enn et passivt medlem.</i>	Ja	Nei
<i>H^{4a} – Medlemskap i konfliktorienterte organisasjoner organisert langs skillelinjene vil være skadelig for dannelsen av sosial kapital.</i>	Ja	Nei
<i>H^{5a} – Det er ingen sammenheng mellom generell tillit og vertikal tillit.</i>	Enig	Uenig

2.6 Brobyggende vs. avgrensende sosial kapital

I den senere tid har det blitt stilt spørsmål om hvorvidt sosial kapital er et ubetinget positivt fenomen. Putnam (2000:22) presenterer de to begrepene brobyggende og avgrensende sosial kapital. Den brobyggende sosiale kapitalen er den formen for sosial kapital som er gunstig for

samfunnet som helhet, mens den avgrensede sosiale kapital kan føre til økte transaksjonsutgifter og mistillit i det medlemmer av gruppen skal samhandle med medlemmer utenfor gruppen. Innad i gruppen vil den sosiale kapitalen fungere på samme måte som den brobyggende.

Den brobyggende sosiale kapitalen oppstår, i følge Putnam (2000:22-24), i åpne sosiale nettverk, som er utadrettede og inkluderer mennesker på tvers av sosiale skiller. Den avgrensede sosiale kapitalen oppstår i sosiale nettverk som er innadskuende, fordi disse har en tendens til å forsterke samholdet i homogene grupperinger. Eksempler på førstnevnte i det norske sivilsamfunnet er organisasjoner som favner bredt, som eksempelvis Røde Kors eller Den norske turistforening. Eksempler på organisasjoner som fremmer den avgrensede formen for sosial kapital er ekstreme grupperinger som for eksempel Vigrid eller Tjen Folket, eller kan tenkes svært lukkede kirkesamfunn. Faren er at de kan skape eller forsterke en allerede eksisterende «oss-mot-dem»-mentalitet hos medlemmene. Putnam (1995a, 1995b) eksemplifiserer dette med at samarbeidet i lokale militsgrupper i USA skaper en fordel for medlemmene fordi de lettere samhandler med hverandre. Dette samarbeidet kan derimot også anses for å være negativt. Når medlemmene blir nødt til å samhandle med resten av samfunnet, som de gjerne står i opposisjon til, risikerer man at den tilliten de har innad i fellesskapet går ut over den generelle tilliten. Dette er et eksempel som også tjener til å illustrere at tillit ikke nødvendigvis er et gode. Ubetinget og ubegrenset tillit til en organisasjon eller et individ kan være særdeles negativt for samfunnet som helhet, dersom denne tillitshaveren forvalter tilliten på et vis som ikke stemmer overens med felleskapets interesser. Grimen (2009) fremhever at mistillit kan være en moralsk riktig reaksjon på kritikkverdige forhold, og at tillit mellom forbrytere kan føre til moralsk forkastelige handlinger.

I denne oppgaven måles det som vil være kjennetegn på en for samfunnets del positiv og brobyggende sosial kapital. Det er tenkelig at dersom enkelte respondenter scorer lavt på eksempelvis tillitsvariabelen, så er det et resultat av den avgrensede sosial kapitalen som omtales av Putnam, altså at de har fått en form for sosial kapital i bytte for sine medlemskap, men at det er feil type i forhold til det som måles i analysene i denne oppgaven. Dette vil være vanskelig å avdekke i analysen, og jeg tar derfor et bevisst valg om å forholde meg til den brobyggende sosiale kapitalen, og risikerer dermed å avskrive avgrensede former for sosial

kapital som ikke-eksisterende.

3.0 Metode og data

Oppgavens overordnede mål er å avdekke hvilke faktorer som er med på å generere sosial kapital i Norge. Dette er noe som har blitt undersøkt kvantitativt ved flere anledninger tidligere. Jeg ønsker med denne oppgaven å gjennomføre lignende tester som tidligere har blitt gjort, med de nye dataene som nå er tilgjengelige, fordi jeg da kan avdekke hvorvidt tidligere empiriske funn fremdeles er gjeldende.

I dette kapittelet blir oppgavens metode gjennomgått. Som King, Ceohane og Verba (1994) påpeker er forskningens innhold definert av metodiske valg og forskningsregler. Dette fremhever viktigheten i å presentere de metodiske valg en har tatt i løpet av skriveprosessen. Først av alt presenterer jeg oppgavens datagrunnlag, dataenes reliabilitet og validitet gjennomgås og oppgavens variabler blir lagt frem. Videre presenteres både OLS-regresjon og logistisk regresjon, med en gjennomgang av de ulike forutsetningene for de respektive analysene. Jeg kommer også til å forsvare hvorfor jeg har valgt å benytte meg av to ulike analyser, samt drøfte hvorvidt jeg med hell kunne gjort andre metodiske valg.

3.1 Datagrunnlag

Hvordan man anvender de innsamlede data spiller en enorm rolle for den endelige analysen. Operasjonaliseringen av dataene skal sikre at en måler det en ønsker å måle. Dette er en av de største utfordringene en møter på når man gjennomfører en slik analyse. Jeg går igjennom operasjonaliseringene i de respektive variablenes underkapitler.

Dataene for denne oppgaven er samlet inn av Statistisk Sentralbyrå (SSB) på vegne av Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. Utvalget består av totalt 3000 personer, tilfeldig trukket, i alderen 16 til 79 år. Av disse oppnådde SSB kontakt med 1579, som er nettoutvalget. Det oppstår et par skjevheter i nettoutvalget som følge av frafallet. Aldersgruppen 60-69 år er noe overrepresentert i nettoutvalget sett i forhold til bruttoutvalget, aldersgruppen 20-29 er noe underrepresentert i nettoutvalget. Videre er det en overrepresentasjon av Oslo og Hedmark og Oppland, men en underrepresentasjon av Østlandet ellers. Den største overrepresentasjonen i nettoutvalget i forhold til bruttoutvalget finner en i utdanningsnivå. Blant de som har ungdomskole eller lavere som høyeste utdanningsnivå er det en forskjell i 5 prosentpoeng fra bruttoutvalget til nettoutvalget, det vil

si at denne gruppen utgjorde 27 prosent av bruttoutvalget, men bare 22 prosent av nettoutvalget. For de med høyere utdanning er situasjonen motsatt, denne gruppen har 7 prosentpoeng høyere representasjon i nettoutvalget, sett i forhold til bruttoutvalget.

I tillegg til dette utvalget er det trukket et utvalg på 1000 personer med innvandrerbakgrunn. Her er frafallet noe høyere, og nettoutvalget er på 359 personer. Utvalget er trukket fra personer som har bodd minst 5 år i Norge, og enten har foreldre med innvandrerbakgrunn, eller har innvandrerbakgrunn selv. Det er trukket 250 personer fra Asia med innvandrerforeldre, 250 fra Asia som selv har innvandret. Dette er også gjort for personer fra Afrika. Også her oppstår det skjevheter i overgangen fra netto- til bruttoutvalg. Ungdom i alderen 16-19 år er sterkt overrepresentert i forhold til alle de andre aldersgruppene, de utgjorde 24 prosent av bruttoutvalget, men 36 prosent av nettoutvalget. I oversikten over landsdelene er det mindre forskjeller, med en liten overrepresentasjon av Oslo og Østlandet ellers, i forhold til de andre landsdelene. Når det gjelder utdanning er mønsteret stort sett det samme som for hovedutvalget. Norskfødte med innvandrerforeldre er noe overrepresentert, mens de som selv er innvandrere da naturligvis blir noe underrepresentert. Personer fra Asia er også noe overrepresentert, og igjen betyr dette at den andre halvparten fra Afrika er noe underrepresentert.

Totalt er det 1937 enheter i datasettet.

Datasettet har blitt vektet for å gjøre opp for noen av skjevhetene som oppstår i overgangen fra brutto- til nettoutvalg, denne vektingen vil bli benyttet i alle analyser i denne teksten.

3.1.1 Reliabilitet og validitet

Reliabilitet og validitet er viktige elementer for å oppnå god datakvalitet. Hvorvidt dataene har god reliabilitet er avhengig av om dataene produserer samme resultater dersom andre benytter seg av samme type metode på samme type data (King et Al. 1994:25-26).

I følge Grønmo (2004:222-223) finnes det to typer reliabilitet. Den første, stabilitet, henviser til hvorvidt datainnsamlinger utført på forskjellige tidspunkt, men med samme fremgangsmåte stemmer overens med hverandre. Den andre, ekvivalens, henviser til hvorvidt uavhengige

datainnsamlinger utført på samme tidspunkt produserer samme resultat.

Reliabiliteten til mitt datasett bør være god. Jeg har ikke tilgang på de datasettene som inneholder samme type spørsmål fra henholdsvis 1997 og 2004. Hadde jeg hatt dette ville jeg hatt muligheten til å sammenligne de for å se på stabiliteten. Det er heller ikke utført lignende datainnsamlinger samtidig som denne, og jeg kan derfor heller ikke sjekke ekvivalensen. Uten noen mulighet til å sjekke opp reliabiliteten blir jeg nødt til å stole på notatet som dokumenterer innsamlingsprosedyren, og at innsamlingsprosedyren er gjentakbar som en følge av dette. I tillegg taler det til datasettets fordel at det er utformet av SSB, som er en seriøs aktør, med mye kompetanse på området.

Validitet er et mål på dataenes gyldighet, altså om vi måler det vi ønsker å måle (Skog 2004:87). Midtbø (2007:25) skikserer opp to typer validitet, ekstern og intern validitet. Den eksterne validiteten måler hvorvidt observasjonene er gyldige for hele populasjonen, mens den interne validiteten måler hvorvidt operasjonaliseringene representerer de teoretiske konseptene.

Den eksterne validiteten til mine data vurderer jeg som god, da de er bygget på et tilfeldig trukket utvalg, uten noen systematiske feilkilder. Vektingen bidrar til å utjevne skjevhetene som oppstår som følge av frafall. Den interne validiteten til de ulike variablene vil bli diskutert i deres respektive del-kapitler.

3.2 Avhengig variabel

Det som skal måles i denne oppgaven, den avhengige variabelen, er sosial kapital. Denne oppgaven er, som tidligere nevnt, en re-test av tidligere forskning. Jeg har derfor valgt å legge operasjonaliseringen av den avhengige variabelen så tett opp i mot denne tidligere forskningen som mulig. Den avhengige variabelen sosial kapital vil bli delt opp i to ulike elementer, der den ene er tillit og den andre er politisk interesse. Elementet tillit blir så delt opp i vertikal og generell tillit. Denne tredelingen av sosial kapital inn i *generell tillit*, *vertikal tillit* og *politisk interesse* er i tråd med hvordan Wollebæk og Selle (2003:73) har valgt å operasjonalisere sosial kapital. På grunn av ulike forutsetninger har jeg gjort litt andre prioriteringer i min oppgave enn det som er gjort i Wollebæk og Selle (2003). Jeg har blant annet måtte ekskludere enkelte av de variablene som der er brukt for å komme frem til

variabelen de omtaler som «Civic engagement». Dette fordi datasettet jeg bruker for denne oppgaven ikke inkluderer informasjon om stemmeadferden til respondentene, samt at de data som finnes om respondentenes adferd når det gjelder konsum av nyheter og politisk stoff ikke er tilfredstillende. Jeg sitter derfor igjen med ett av elementene som for Wollebæk og Selle (2003) utgjør «civic engagement», nemlig politisk interesse. Wollebæk og Selle (2003) har tatt utgangspunkt i Putnams operasjonaliseringer av under-dimensjonene ved sosial kapital, generell tillit, stemmeadferd og konsum av nyhetsstoff fra aviser. Operasjonaliseringene til denne oppgaven avviker fra Putnams ved at jeg, som Wollebæk og Selle (2003), har inkludert en to-delning av tillitsaspektet, ved å legge til den vertikale tilliten i tillegg til den generelle tilliten. I tillegg erstatter respondentenes oppgitte politiske interesse de to elementene stemmeadferd og konsum av nyhetsstoff fra aviser.

Hvorvidt denne inndelingen har høy validitet, altså hvorvidt disse tre variablene faktisk kan sies å måle konseptet sosial kapital, er et viktig spørsmål. Jeg vurderer de ulike bestanddelenes validitet som god i de respektive delkapitlene som følger, men dette vil ha liten betydning dersom de til sammen ikke måler det de skal på en god måte. I og med at jeg i denne teksten legger meg i fotsporene til tidligere utførte analyser av sosial kapital er det naturlig at jeg benytter meg av en så lik som mulig operasjonalisering av begrepet. Ved å gjøre dette er jeg i det minste sikker på at jeg måler det samme som tidligere utførte undersøkelser. Her kan det innvendes at jeg bare benytter ett av de tre elementene som blir brukt til å måle sivilt engasjement. Det er klart at en indeks av stemmeadferd, konsum av nyhetsstoff og politisk interesse ville gitt et mer sammensatt mål av sivilt engasjement, enn det politisk interesse alene gjør. Til tross for dette vurderer jeg det slik at politisk interesse alene vil fungere tilstrekkelig i denne analysen. Jeg vurderer det med andre ord som sannsynlig at politisk interesse vil måle noenlunde det samme konseptet som de tre konseptene satt sammen ville målt.

Min forståelse av sosial kapital hviler på den forståelsen som blir lagt frem i tidligere arbeider på området, og det blir derfor vanskelig for meg å utfordre validiteten til denne operasjonaliseringen. En slik vurdering er verdig en masteroppgave i seg selv, noe som illustreres av at sosial kapital som konsept har blitt kritisert av flere forskere for å være for vagt. For denne tekstens skyld vurderer jeg det slik at en visshet om at jeg måler det samme som de jeg arbeider med å re-teste funnene til er nok til å bedømme operasjonaliseringen som

valid.

3.2.1 Generell tillit

Variabelen *generell tillit* er i denne analysen definert som en av bestanddelene av sosial kapital. Variabelen er en indeks er satt sammen av tre variabler: *Mennesker til å stole på* er den første variabelen, og varierer fra verdien 0, som tilsvarer at «man kan ikke være forsiktig nok», til verdien 10, som tilsvarer at «De fleste mennesker er til å stole på». *Mennesker prøver å være hjelpsom* er den neste variabelen, og denne varierer fra 0, som tilsvarer at mennesker «bare tar hensyn til seg selv», til 10, som tilsvarer at mennesker «for det meste prøver å være hjelpsomme». Den siste variabelen som inngår i indeksen er *Mennesker forsøker å utnytte deg*, denne varierer fra 0 - «De fleste ville forsøke å utnytte deg» til 10 - «De fleste ville være reale».

Disse tre variablene har en Cronbachs Alpha på .881, og er altså godt over .67, som er den kritiske grensen som skisseres av Pennings et. Al (2006). Cronbachs Alpha stiger heller ikke dersom man fjerner noen av bestanddelene i indeksen, noe som tyder på at alle tre hører hjemme i skalaen. Som en siste test for de tre variablenes egnethet når det gjelder å inngå i en indeks sammen, har jeg kjørt en faktoranalyse som viser at alle tre laster noenlunde likt og høyt i samme retning. Med grunnlag i dette har jeg derfor lagt de tre variablene sammen til å utgjøre den avhengige variabelen *generell tillit*. Denne variabelen befinner seg på ordinalnivå, det vil si at den er ikke-metrisk. Midtbø (2007) slår fast at ikke-metriske variabler ikke kan benyttes i en vanlig regresjonsanalyse, men gjør et unntak for variabler på ordinalnivå med mer enn 6-7 verdier. Denne variabelen har som nevnt 10 verdier, og jeg velger derfor å gjennomføre en OLS-regresjon når jeg analyserer denne.

Når det gjelder denne variabelens interne validitet ser den i utgangspunktet ut til å være høy. Dette vil alltid være et vurderingsspørsmål, og det finnes så absolutt elementer ved denne operasjonaliseringen som kan problematiseres. Selv om spørsmålene er rett frem og helt tydelig omhandler tillit, så forutsetter spørsmålene at respondentene selv evner å gi en korrekt fremstilling av sitt tillitsnivå. Det er ikke gitt at respondentene har et bevisst forhold til hvem og hva de har tillit til, eller hvor mye tillit de har til det. Derfor er det ikke gitt at to respondenter som begge oppgir samme verdi, faktisk har samme nivå av tillit. Spørsmålsformuleringen i spørreskjemaet er, som nevnt tidligere, en internasjonal standard,

noe som sikrer sammenlignbarhet. Newton (2001) drøfter om denne typen spørsmål faktisk måler hvorvidt den spurte har tillit, eller om den spurte anser samfunnet rundt seg for å være tillitsvekkende. Han mener det faktum at snittverdien på tillitsspørsmålet kan endre seg drastisk mellom to undersøkelser på kort tid peker på det sistnevnte. I følge Newton (2001) måler en altså ikke individets iboende tillit, men heller individets oppfatning av verden rundt seg som tillitsvekkende eller ikke. Et argument som taler for å operasjonalisere slik, er at det er på denne måten det har blitt gjort i andre tekster på området⁴, og spørsmålsformuleringen er gjennomført på samme måte i mange ulike land, noe som sikrer god sammenlignbarhet på tvers av landegrensener.

Oppsummert er altså variabelen *generelle tillit* satt sammen av tre spørsmål fra datasettet, som alle går i fra 0 til 10, der 0 indikerer lavt nivå av tillit og 10 indikerer høyt nivå av tillit. I omkodningen av variablene har jeg plussert på 1 på alle variablene, slik at den endelige variabelen *Generell tillit* går fra 1 til 11, der 1 indikerer lavest nivå av tillit, og 11 indikerer høyest nivå av tillit.

3.2.2 Vertikal tillit

Vertikal tillit er ett av de momentene som skiller seg fra Putnams operasjonalisering av sosial kapital, men som blir vurdert som relevant av andre forskere på området, da spesielt innenfor institusjonalist-perspektivet. Jeg har valgt å inkludere denne i oppgaven, for om mulig å få bedre innsikt i hva som påvirker variasjon i den vertikale tilliten. Denne variabelen er en indeks satt sammen av fire ulike variabler; Tillit - kommunale myndigheter, Tillit – Politiet, Tillit – Domstolene, Tillit - Den offentlige Forvaltningen. Disse fire har en Cronbachs Alpha på .753, og det kan derfor antas at de vil måle det samme fenomenet, nemlig vertikal tillit. Dersom jeg fjerner noen av de inkluderte synker Cronbachs alpha, noe som indikerer at alle fire hører hjemme i indeksen (Pennings et. Al 2006:75). I tillegg har jeg kjørt en faktoranalyse, som viser at alle fire laster noenlunde likt i samme retning. Jeg har valgt å ekskludere variabler som måler tillit til regjeringen og Stortinget fra indeksen, da en med disse risikerer å måle politiske synspunkter og ikke tillit til institusjonene (Rothstein 2004:134).

Alle de fire variablene har verdier som varierer fra 1, som tilsvarer «svært stor tillit», til 5, som tilsvarer «ingen tillit». Den midterste verdien 3 er definert som «verken eller». I følge

4 Operasjonaliseringen er eksempelvis nøyaktig den samme som blir brukt i Wollebæk & Selle 2008b:34

Skog (2004:215) bør man overveie bruk av logistisk regresjon dersom en variabel har få verdier. Midtbø (2007) utdyper dette, og mener at variabler på ordinalnivå ikke kan brukes i en OLS-regresjon dersom de har færre enn seks-syv verdier. Dette gjør at jeg velger å omkode denne variabelen for å kunne bruke den i en logistisk regresjon. Det betyr at jeg må kode den om til en dikotom variabel, der 0 indikerer fravær av tillit, mens 1 indikerer tillit. Dette er ikke uproblematisk, og det kan kritiseres at dette gjøres for bare én av de to tillitsvariablene. Med grunnlag i den tidlige drøftingen av begrepet tillit i kapittel 2 mener jeg likevel at dette kan forsvares. Ved å benytte en skala for å måle den generelle tilliten gir en enhetene muligheten til å kalkulere nivået av tillit de har til en ukjent. Dermed kan respondenten ta høyde for den implisitte risikoen for at den ukjente handler på tvers av respondentens egne interesser, og i et sånt perspektiv er det fornuftig å behandle den generelle tilliten som en metrisk variabel. Det ideelle i denne sammenhengen ville vært å behandle de to tillitsvariablene likt, men med fem verdier er det ikke forsvarlig å bruke OLS-regresjon. Det metodisk forsvarlige blir derfor å gjøre den vertikale tilliten om til en dikotom variabel og behandle den som en variabel på ordinalnivå. Dette er mindre problematisk enn å gjøre det samme for *generell tillit*, fordi respondentene vet hvem de oppgir tillit til. Det er en forskjell på å ha den generelle tilliten til mennesker på gaten, og på å ha tillit til domstolene, politiet og de andre institusjonene som inngår i den vertikale tilliten. Ved generell tillit vurderer jeg det derfor som viktigere å gi respondenten muligheten til å gradere tilliten, enn jeg gjør i tilfellet med vertikal tillit.

Når det gjelder selve omkodningen av variabelen så fremstår det som klart at verdiene 1 og 2, som tyder henholdsvis «svært stor tillit» og «nokså stor tillit» skal kodes om til 1. Det fremstår som like klart at verdien 5 - «ingen tillit» skal kodes om til 0. Verdiene 4 og 3 er mer problematiske, de tyder henholdsvis «liten tillit» og «verken eller». «Liten tillit» blir kodet om til 0, da jeg anser det for sannsynlig at en respondent som oppgir liten tillit til en institusjon ikke vurderer det slik at institusjonen ville ivarett hans interesser i majoriteten av tilfellene. Den midterste verdien gjenstår da, denne er definert som «verken eller». Her oppgir respondenten i klartekst at respondenten verken har mistillit eller tillit til den aktuelle institusjonen, og skaper dermed et metodisk problem for denne analysen. Jeg har valgt å kode alle som har litt over 3 i snitt på de aktuelle variabelene som 1, altså at de har tillit. Dette er fordi det fremstår som logisk at dersom man har litt mer tillit enn «verken eller», så heller man mot å ha tillit i en slik tvungen dikotomi. Likeledes har jeg kodet alle som scorer i snitt rett under 3 til ikke å ha tillit, fordi de har litt mindre tillit enn «verken eller». Da gjenstår de

5,4 prosentene som scorer akkurat 3 - «verken eller» i snitt. Her har jeg valgt å lage to variabler, en liberal inndeling der jeg har kodet 3 om til 1, altså at respondenten har tillit, og en konservativ der jeg har kodet 3 om til 0, altså at respondenten ikke har tillit. På denne måten kan jeg undersøke hvorvidt inndelingen i dikotomien spiller inn på resultatet av analysen, og får anledning til å drøfte dette⁵.

Validiteten til denne operasjonaliseringen kan problematiseres på samme måte som den generelle tilliten, men styrkes av at det ikke lenger er relevant hvor på skalaen respondenten har plassert seg. Det fremstår som logisk at det er lettere for respondenten å vurdere om hun har tillit eller ikke, enn å gradere tilliten. I tillegg er det andre aspekter som spiller inn her. Omkodingen til en dikotom variabel kan potensielt føre til store utslag i resultatene. Faktum her er at det er umulig for noen å anslå hva respondenten har lagt til grunn for å plassere seg på midtverdien – 3- «verken eller», og det er dermed vanskelig å være sikker på at validiteten til variabelen er god. Dette har jeg forsøkt å veie opp for ved å bruke både en konservativ og en liberal inndeling, for på denne måten avdekke om det er problemer med operasjonaliseringen av variabelen. Inndelingen i en indeks bør sørge for å øke validiteten til variabelen.

3.2.3 Politisk interesse

Politisk interesse måles med én enkelt variabel, *Interesse i politikk*. Denne variabelen består av fire verdier, og vil med grunnlag i argumentasjonen over også kodes om til en dikotom variabel, og bli analysert ved hjelp av logistisk regresjon. I omkodingen av variabelen tilsvarer 1 interesse, mens 0 tilsvarer fravær av interesse. Det er ingen tvil om at interesse er et fenomen som kan variere i styrke og *intensitet*, men det vil være uklokt metodisk sett å prøve å fange opp denne variasjonen ved hjelp av 4 verdier. Inndelingen av denne variabelen blir gjort ved at verdiene 1 og 2, henholdsvis *meget interessert* og *ganske interessert* blir gitt verdien 1 – *interessert*. Verdiene 3 og 4, som tilsvarer henholdsvis *ikke særlig interessert* og *ikke interessert i det hele tatt* blir gitt verdien 0 – *ikke-interessert*. Verdien *ikke særlig interessert* er den mest problematiske, denne indikerer at respondenten har en eller annen form for interesse, men at respondenten selv rapporterer denne til å være lavere enn det respondenten vurderer til å være «særlig interesse». Det kan derfor hevdes at respondenten

5 Jeg vil i teksten kun forholde meg til den konservative omkodingen, men jeg kommer til å utføre de samme analysene på begge variablene og legge ved resultatene fra analysen som inkluderer den liberale omkodingen i vedlegget.

har en interesse for politikk. Jeg velger likevel å kategorisere denne verdien som *ikke-interessert*, fordi det fremstår som klart at de respondentene som plasserer seg selv innenfor denne verdien er mindre interessert enn de som plasserer seg selv innenfor de to andre verdiene som åpner for at respondenten har en interesse for politikk.

Igjen er den grunnleggende diskusjonen om respondentenes evne til å korrekt oppgi nivåer av eksempelvis tillit og interesse relevant, men av de to avhengige variablene som er dikotomier, er det politisk interesse som har den mest logiske dikotomiske inndelingen, og bør derfor kunne vurderes som valid.

3.3 Uavhengige variabler

I denne analysen inkluderer jeg så langt det er mulig variabler som er sammenlignbare med de variablene som er brukt i lignende undersøkelser tidligere. Dette gjelder både for bakgrunnsvariabler og forklaringsvariabler, og er gjort for å sikre sammenlignbarhet. I tillegg har jeg inkludert en bakgrunnsvariabel som måler innvandring, fordi jeg mener det vil være viktig å kontrollere for forskjeller på denne variabelen.

3.3.1 Medlem

Medlemskap måles med en dikotom variabel der 1 tilsier at respondenten har vært medlem av en eller flere frivillige organisasjoner de siste 12 månedene, og 0 tilsier at respondenten ikke har vært medlem av en eller flere frivillige organisasjoner de siste 12 månedene. Variabelen sier ingenting om hvorvidt respondenten er aktiv eller passiv, eller om hvilken type frivillig organisasjon respondenten er medlem i.

I tillegg til samlevariabelen *Medlem* har jeg også inkludert dummy-varibler for hver av de 15 ulike gruppene med organisasjoner som er inkludert i datasettet⁶. Verdien 1 indikerer her medlemskap i den nevnte gruppen med organisasjoner, og verdien 0 indikerer at respondenten ikke er medlem.

⁶ Kunst, kultur, korps, kor; Idrett og sport; Hobby, fritid og utendørsaktivitet; Utdanning, opplæring, forskning; Helse-, pleie- og redningsarbeid; Sosiale tjenester, rusomsorg; Natur-, miljø- og dyrevern; Velforeninger, grendelag, nærmiljø; Borettslag, boligbyggelag; Rettighets-, støtte-, avholdsorganisasjoner; Politiske partier; Internasjonal utveksling, nødhjelp, bistand; Religion og livssyn; Yrkes-, bransje-, fagforening; Annet

Det tas opp i Wollebæk og Sivesind (2010) at slike variabler kan være problematiske, da det kan være vanskelig for respondenten å huske alle de ulike typene organisasjoner han eller hun er medlem av. Dette kan gå ut over dataenes reliabilitet.

3.3.2 Intensitet

Jeg har inkludert en variabel som måler hvor mange timer respondenten har deltatt i aktiviteter i regi av organisasjonen. Dette er i spørreskjemaet definert som medlemsmøter, øvelser og lignende. Det blir spesifisert at respondentene ikke skal inkludere eventuelt frivillig arbeid de har utført for organisasjonen. Denne variabelen har jeg kalt *Intensitet*, og er bygget opp ved at antall timer deltakelse som er oppgitt for hver enkelt organisasjonsgruppe blir summert sammen for hver respondent. Denne variabelen er jeg usikker på hvorvidt er reliabel, da den inneholder en del verdier som fremstår som urealitiske. Jeg kommer tilbake til disse verdiene i kapittel 4 der jeg tar for meg beskrivelsen av de inkluderte variablene.

3.3.3 Bredde

Variabelen *Bredde* er basert på en summering av antall medlemskap i de ovennevnte organisasjonsgruppene. Variabelen har altså mulige verdier i fra 0 til 15, som indikerer hvor mange av de 15 organisasjonsgruppene respondenten har medlemskap innenfor. Denne variabelen summerer altså ikke opp hvor mange medlemskap respondenten har totalt, dette ville vært det optimale med tanke på teorien på emnet, men det lar seg ikke gjøre. Det er tenkelig at en respondent er medlem av flere organisasjoner innenfor samme organisasjonsgruppe, og at den totale bredden på respondentens medlemskap blir underrapportert i variabelen *Bredde*. Det er fremdeles interessant å se på bredden i typer organisasjoner respondentene er medlem i, til tross for at det optimale med tanke på den teoretiske bakgrunnen ville være å ha data som rapporterte det totale antall medlemskap en respondent har i hver gruppe, ikke bare hvor mange grupper respondenten er medlem i.

3.3.4 Putnam-gruppe

Denne variabelen representerer en kategorisering av de ovennevnte variablene inn i en gruppe med organisasjoner som tilfredsstillter de kravene Putnam stiller til organisasjoner som er mest verdifulle i dannelsen av sosial kapital. I denne variabelen summerer jeg opp respondentens medlemskap i de følgende organisasjonstypene: *Kunst, kultur, korps og kor; Idrett og sport;*

Hobby, fritid og utendørsaktivitet; Utdanning, opplæring og forskning.

Det kan i denne inndelingen diskuteres hvorvidt andre organisasjonsgrupper burde blitt inkludert i denne operasjonaliseringen av Putnam-gruppe. I og med at organisasjonsgruppene er definert på forhånd i datasettet, er det ikke mulig å sortere ut de organisasjonene som hører hjemme i andre grupper i datasettet, men som kan tenkes å passe inn i denne variabelen. Ved å være restriktiv i hvilke organisasjonsgrupper som inkluderes i denne variabelen kan en være sikrere på at den eventuelle effekten variabelen har på den avhengige variabelen skyldes effektene som blir forespeilet av Putnam, og ikke andre utenforstående effekter. Det vil i tillegg bli kjørt analyser som undersøker effekten av de individuelle organisasjonsgruppene. På denne måten vil en ha muligheten til å drøfte hver enkelt organisasjonsgruppes påvirkning på den avhengige variabelen, og samtidig vurdere om denne gruppen kan tenkes å være plassert feil.

Variabelen er dikotomisk – verdien 1 representerer medlemskap i en eller flere Putnam-grupper, verdien 0 representerer at respondenten ikke er medlem i noen Putnam-grupper.

Denne variabelen vil i analysen bli omtalt som *Putnam*.

3.3.5 Institusjonalist-gruppe

I likhet med variabelen *Putnam*, består også denne variabelen av en summering av organisasjonsgruppene over. I denne variabelen inngår bare de organisasjonsgruppene som blir fremstilt som gunstige for dannelsen av sosial kapital av forskere innen institusjonalistperspektivet. De organisasjonsgruppene som inngår i denne variabelen er *Politiske partier* og *Yrkes-, Bransje- og fagforeninger*.

Også denne inndelingen er restriktiv, det vil si at det kan tenkes at andre organisasjonsgrupper i datasettet rommer organisasjoner som ville passet inn i gruppen. Logikken for å utelukke disse fra variabelen er den samme som gjelder i kapittel 3.3.4 om Putnam-gruppen. Også her vil en ha muligheten til å vurdere effekten av de enkelte organisasjonsgruppene i ettertid, og drøfte hvorvidt de burde være inkludert.

Som i tilfellet med *Putnam* er også denne variabelen dikotomisk. Verdien 1 indikerer medlemskap i en eller flere organisasjoner innen gruppen, verdien 0 representerer manglende medlemskap i organisasjoner innen gruppen.

Variabelen vil bli omtalt som *Institusjonalist* i resten av teksten.

3.4 Bakgrunnsvariabler

I tillegg til de ovennevnte variablene inkluderer jeg en del bakgrunnsvariabler i analysen. Disse er valgt ut på bakgrunn av at de har blitt påvist å ha en effekt på sosial kapital i tidligere undersøkelser.

Den første av disse er *alder*, der enhetene er delt inn i 4 grupper, 16-24, 25-44, 45-66, 67-79 og 80+.

Tettsted, der 1 betyr at enheten er bosatt i tettsted, 0 betyr at enheten ikke er det.

Utdanning er delt inn i 6 kategorier, fra barneskole til master- og doktorgrad.

Kjønn er kodet slik at 1 tilsvarer kvinne, og 0 tilsvarer mann, og omtales for oversiktligheits skyld som *Kvinne* i analysen.

Innvandrer er kodet slik at respondenter med innvandrerbakgrunn får verdien 1, respondenter uten innvandrerbakgrunn er kodet med verdien 0. Denne bakgrunnsvariabelen er ikke hentet fra tidligere undersøkelser, men blir inkludert her fordi jeg ønsker å kontrollere for effekten av dette i analysen.

Sivilstatus er kodet slik at 1 tilsvarer at respondenten er gift eller registrert partner, 0 tilsier at respondenten ikke er gift eller registrert partner.

Inntekt er den siste av de inkluderte bakgrunnsvariablene. Verdiene varierer i fra 1 – som tilsvarer 0-49999 og øker med 50000 for hver økning frem til 9 – som tilsvarer 400 000 – 499 999. Fra verdien 9 og opptil verdien 14 øker husholdsinntekten med 100 000. Den øverste verdien – 15 – tilsvarer 1000 000+.

3.5 Lineær regresjonsanalyse

Jeg skal i oppgaven benytte meg av to ulike regresjonsanalyser for å finne ut hva som

påvirker de avhengige variablene mine. Ved å benytte meg av en multippel regresjonsanalyse kan jeg undersøke styrken og retningen på forholdet mellom to variabler, og jeg kan kontrollere om sammenhengen endrer seg når den blir kontrollert for andre variabler (Skog 2004:214-215). For å finne ut hva som virker inn på generell tillit benytter jeg en lineær regresjonsanalyse. Formelen for en multippel regresjonsanalyse blir som følger:

$$y = \beta_0 + \beta_1x_1 + \beta_2x_2 + \beta_3x_3 + \dots + \beta_kx_k + u.$$

Her viser y til den avhengige variabelen, β_0 viser til konstantleddet, β_1 viser endringen som kommer som følge av x_1 når de andre faktorene er konstante, og det samme gjelder for resten av koeffisientene bortsett. Det siste leddet u viser residualene, eller den variasjonen i y som ikke blir forklart av regresjonsmodellen.

For min analyse kan ligningen bli slik:

$$\begin{aligned} y(\text{generell tillit}) = & \beta_0 + \beta(\text{Medlem}) + \beta(\text{Bredde}) + \beta(\text{Vertikal_tillit}) + \beta(\text{Putnam}) \\ & \beta(\text{Institusjonalist}) + \beta(\text{tettsted}) + \beta(\text{utdanning}) + \beta(\text{Alder}) + \beta(\text{Inntekt}) + \\ & \beta(\text{Helse-, pleie- og redningsarbeid}) + \beta(\text{Natur-, miljø- og dyrevern}) + u. \end{aligned}$$

Denne analysen vil gi mer interessante funn enn en bivariat analyse, fordi en underveis får kontrollert effekten de andre variablene har på y .

I følge Wooldridge (2009:103) er *de minste kvadrats metode* (OLS) den beste analysemetoden, fordi den er effektiv og uten bias, gitt at forutsetningene for å gjennomføre den er oppfylt. Jeg kommer derfor til å benytte meg av OLS for å regne ut estimatene i denne analysen. Det stilles en del forutsetninger til en OLS-regresjon. De nevnte forutsetningene i dette avsnittet er momenter jeg kommer til å teste for i min analyse, og i den grad det er mulig søke å oppfylle. Residualene må ha lik variasjon rundt regresjonslinjen for alle verdier på de uavhengige variablene, fordi man risikerer at standardfeilen og signifikanstesten ikke blir korrekt dersom denne forutsetningen ikke er oppfylt. I forhold til en korrekt signifikanstest er det også viktig at residualene er normalfordelte. Residualene må i tillegg være homoskedastiske (Pennings et Al. 2006:158; Skog 2004:158-236). Utelligere, altså enheter som skiller seg drastisk i fra de andre enhetene, er også et problem en må være klar over, og se etter. Disse kan påvirke

regresjonslinjen, og ødelegge for normalfordelingen og homoskedastisitet (Skog 2004:249).

Jeg har gjennomført testene som er beskrevet over, og alle forutsetningene for den lineære regresjonsanalysen er imøtekommet.

3.6 Logistisk regresjonsanalyse

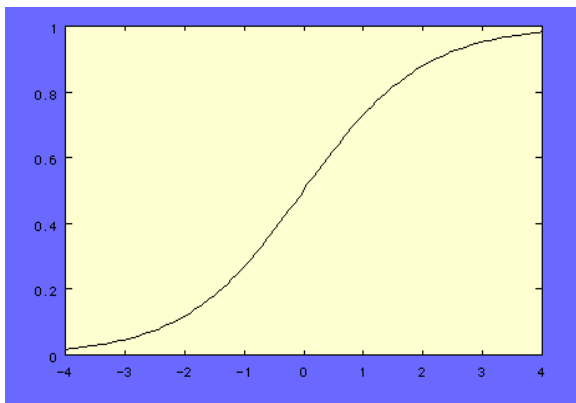
De to avhengige variablene *vertikal tillit* og *politisk interesse* har som tidligere nevnt ikke nok verdier til at det kan forsvares å gjennomføre en OLS-regresjon på disse. Jeg har derfor gjennomført en omkoding slik at de to blir dikotome, og dermed kan brukes i en multippel logistisk regresjonsanalyse. I en slik situasjon har man i praksis valget mellom å benytte seg av logistisk regresjonsanalyse, eller en probit-regresjon. I følge Skog (2004:390) er forskjellene mellom de to små, og valget av logistisk regresjon for denne analysen bør dermed ikke påvirke resultatene.

De viktigste forskjellene mellom OLS-regresjonen og den logistiske regresjonen kan spores tilbake til den dikotome avhengige variabelen. De viktigste forskjellene er at regresjonskurven i de fleste tilfeller er ikke-lineær og at restleddet ikke vil møte forutsetningene som stilles til en OLS-regresjon. Den logistiske regresjonen forholder seg til prediksjon mellom to utfall - 0 og 1, og sier noe om hvordan andelen som har verdien 1 endrer seg dersom de uavhengige variablene endrer seg. Det er også meget sannsynlig at en får tilfeller av heteroskedastisitet dersom man benytter seg av logistisk regresjon, også dette på grunn av den avhengige variabelens struktur. Til tross for disse forskjellene deler de to analyseformene samme generelle form for logikk (Skog 2004:353).

3.6.1 Den logistiske kurven

Fordi sannsynlighetsverdiene aldri kan overstige 1, og aldri kan gå under 0, så må sannsynlighetsverdiene omkodes. Dette gjøres fordi den dikotome avhengige variabelen kun har 2 potensielle utfall, 1 eller 0. For å fremstille forholdet mellom avhengig og uavhengige variabler brukes den logistiske kurven. Her vil den uavhengige nærme seg 0 når den minsker, og 1 når den øker, men den vil aldri nå de to ytterpunktene. Den er altså ikke lineær, men har veldig ofte en S-lignende form (Skog 2004:354).

Figur 3.1 Illustrasjon av S-kurven

For å sørge for at man kan få en tilnærmet lineær sammenheng mellom den avhengige og uavhengige variabelen, må man gjennomføre en omkodning av sannsynlighetsverdiene. Denne omkodningen vil også sørge for at vi får en metrisk variabel med både positive og negative verdier. Først omkodes sannsynlighetsverdiene slik at de kan leses som odds. Odds tilsvarer forholdet mellom sannsynlighetsverdiene for de to potensielle utfallene (0 og 1) (Hair et al. 2005:359). Formelen for odds er som følger:

$$\text{Odds} = \text{Prob} \div (1 - \text{Prob}_i)$$

Dersom du har en mynt og snurrer den i luften kan den lande på enten mynt eller kron. Se for deg at du gjennomfører 5 myntkast, og ønsker at den skal lande på mynt. I 4 av tilfellene gjør den nettopp det. I ett av tilfellene blir det kron. Sannsynligheten for suksess blir da 0.8 ($4 \div 5$). I dette eksempelet ville selvfølgelig sannsynligheten på ett eller annet tidspunkt nådd 0.5, fordi et myntkast er fullstendig tilfeldig, noe en sannsynlighet på 0.5 tilsvarer.

Gitt at sannsynlighetsverdien er 0.8, så vil oddsen være:

$$0.8 \div (1-0.8) = 4.0$$

En odds på 4.0 betyr at det er 4 ganger så høy sannsynlighet for at du får mynt enn at du får kron. Dersom du hadde gjennomført 4000 myntkast, og fått mynt 2000 ganger og kron 2000 ganger, så ville du hatt en sannsynlighetsverdi på 0,5, og derfor en odds på 1. Det tilsier at det

er like stor sjanse for å få mynt som for å få kron. Odds under 1 tilsier at det er større sjanse for et negativt utfall enn for et positivt ett, mens odds over 1 tilsier at det er høyere sjanse for et positivt utfall. Oddsene representerer altså en metrisk variabel som alltid kan tilbakeføres til en sannsynlighet mellom 0 og 1. Videre skal odds omgjøres til logit-verdier. Odds kan kun ha verdier fra 0 og opp, der alt over 1 tilsier høyere sannsynlighet for et positivt utfall. Ved å gjøre om odds-verdien til en logit-verdi får alle odds under 1 en negativ logit-verdi, og alle odds over 1 får en positiv logit-verdi. Selve logit-verdien kommer en frem til ved å ta logaritmen av oddsene:

$$\text{Logit} = \log (\text{Prob} \div (1 - \text{Prob}_i))$$

Ved å gjennomføre disse omgjøringene av sannsynlighetsverdien sitter en nå igjen med en verdi som er metrisk, med både uendelige positive og uendelige negative verdier og som kan gjøres om til en verdi mellom 0 og 1. På denne måten slipper man tendensen til at linjen bøyer av når den nærmer seg 0 og 1, de såkalte «tak- og gulveffektene» (Skog 2004:355, Hair et al. 2005:360).

3.6.2 Sannsynlighetsmaksimeringsmetode

I kapittelet om OLS-regresjon beskriver jeg *de minste kvadrats metode*. I den logistiske regresjonen kan man ikke benytte dette modell-estimatet, på grunn av ikke-linearitet i den dikotome avhengige variabelen. Dette fører til at restleddet ikke vil bli normalfordelt, og man vil heller ikke oppnå homoskedastisitet. I stedet benytter man en fremgangsmåte som kalles sannsynlighetsmaksimeringsmetoden (maximum likelihood procedure) (Skog 2004:360). Denne fremgangsmåten maksimerer sannsynligheten for at en hendelse skal inntreffe. Fremgangsmåten gir oss et mål på hvor godt modell-estimatet passer til dataene (goodness-of-fit). Dette kan gjøres på mange ulike måter, men det mest grunnleggende målet er sannsynlighetsverdien (likelihood value). Dette målet kommer man frem til ved å finne verdien av -2 ganger log av sannsynlighetsverdien (-2LL). Den perfekte modellen vil gi en sannsynlighet på 1, og en -2LL på 0. Desto lavere verdi på -2LL, desto bedre passer modell-estimatet. På samme måte som man kan bruke R^2 for å sammenligne mellom modeller i OLS-regresjon, kan man bruke dette målet for å sammenligne mellom modeller i den logistiske regresjonen. I logistisk regresjon har man mål som kalles Pseudo R^2 , som også brukes til å

sammenligne mellom modeller (Hair et Al. 2005:360-363). For denne analysen vil jeg hovedsaklig benytte et mål som kalles justert McFaddens R^2 . Dette målet tar hensyn til hvor mange variabler som blir lagt til, og sammenligner hvor godt modellen passer med de faktiske observasjonene på en skala fra 0 til 1. Her vil en score på 1 tilsa at modellen passer perfekt, mens en score på 0 tilsier at modellen ikke passer bedre enn en horisontal linje ville gjort.

3.6.3 Tolkning av koeffisientene i logistisk regresjon

I logistisk regresjon er det en multiplikativ logikk, som gjør at den additive tankegangen fra OLS-regresjon ikke kan benyttes. I praksis betyr det at vi ikke kan måle den uavhengige variabelens virkning på den avhengige absolutt, men heller må se på den relative virkningen. I OLS-regresjon vil effekten på den avhengige variabelen bli den samme dersom en øker med én på den uavhengige, samme hvor på skalaen denne økningen inntreffer. Dette er ikke tilfellet med den logistiske regresjonen (Skog 2004:361). Ved å se på figur 3.1 vil en se at sannsynlighetsverdiene øker mindre mellom -4 og -3 enn mellom 0 og 1.

Som nevnt tidligere har sannsynlighetsverdiene blitt kodet om til logit-verdier. Dette gjør tolkningen av koeffisientene vanskeligere. De opprinnelige koeffisientene kan nå bare beskrive endringen i logit-verdier, som ved første øyekast bare kan fortelle oss noe om retningen på forholdet mellom den avhengige og den uavhengige variabelen, fordi endringen blir oppgitt i logit-verdier, som er vanskelige å tolke. For å gjøre tolkningen av koeffisientene lettere inkluderer Stata eksponensielle koeffisienter, basert på anti-logen til den opprinnelige koeffisienten. Ved å gjøre dette kan vi se på forandringer i odds-verdien, fremfor logit-verdien (Hair et Al. 2005:364).

Når en ser på den eksponensielle koeffisienten kan en forholde seg til den som man ville forholdt seg til odds-verdien, da dette er den samme verdien. Det vil si at denne koeffisienten ikke har minus-verdier, men at alle verdier over 1 representerer en positiv sammenheng mellom den avhengige og uavhengige variabelen, og at alle verdier under 1 representerer en negativ sammenheng og akkurat 1 representerer at det ikke er noen sammenheng mellom variablene (Hair et Al. 2005:364).

Hvor stor en endring er kan dermed best måles slik:

Prosentvis endring i odds = (Eksponensiell koeffisient_i - 1.0) x 100

Dersom den eksisterende oddsen er kjent kan en kalkulere den nye odds-verdien slik:

*Ny odds-verdi = Gammel odds-verdi * Eksponensiell koeffisient **

Forandring i den uavhengige variabelen

Hair et. Al. (2005:366) eksemplifiserer dette ved å bruke følgende regnestykke:

*Ny odds = 1.0 * 2.35 * (7.0-5.5) = 3.525*

Her ser en at dersom den gamle odds-verdien er på 1, den eksponensielle koeffisienten er på 2.35 og forandringen i den uavhengige variabelen er 1.5, så får en en ny odds på 3.525. Siden odds-verdier kan gjøres om til sannsynlighetsverdier kan en finne ut at den nye sannsynlighetsverdien blir 77,9 prosent, en økning med 27,9 prosentpoeng fra den gamle sannsynlighetsverdien på 50.⁷

I logistisk regresjon kan en ikke anta at en får samme endring i odds-verdi dersom en øker med 1.5 på den uavhengige variabelen. Dersom en fikk det, ville en ende opp med en sannsynlighet på over 100 prosent, noe som selvfølgelig er umulig. I stedet gjennomfører en de samme regneoperasjonene og kommer frem til en ny odds på 12.426⁸ og en ny sannsynlighetsverdi på 92,6 prosent⁹ (Hair et. Al 2005:366).

Tolkningen av dummy-variabler blir naturligvis noe annerledes, da disse ikke varierer over mange verdier, men kun inneholder verdien 1 for de som har en gitt egenskap, og verdien 0 for de som ikke har den. Det er her viktig å vite hvilken egenskap som er kodet til 1, og hvilken som ikke er det. Forholdet mellom den avhengige og den uavhengige dummy-variabelen kan representeres slik:

7 Ny sannsynlighetsverdi = $(3.525 \div (1 + 3.525)) = 0.779$

8 Ny odds-verdi = $(3.525 * 2.35 * (8.5 - 7.0)) = 12.426$

9 Ny sannsynlighetsverdi = $(12.426 \div (1 + 12.426)) = .926$

$$Odds_{representert\ kategori} = Eksponensiell\ koeffisient * Odds_{referanse\ kategori}$$

Dersom en ser på variabelen tettsted i mitt datasett, så er tettsted kodet til en, og ikke-tettsted kodet til 0. Dersom den eksponensielle koeffisienten er på 1.43, så har enheter bosatt i tettsteder 43 prosent høyere odds for å få et positivt utfall på den avhengige variabelen, enn de som ikke er bosatt i tettsteder. Gitt at den eksponensielle koeffisienten er under 1, så har de som bor i tettsted lavere odds for å få positivt utfall på den avhengige variabelen (Hair et Al. 2005:367).

For å få et sammenlignbart mål på hvor mye en endring i en uavhengig variabel spiller inn på endringen i den avhengige variabelen, kan det være hensiktsmessig å benytte seg av standardiserte koeffisienter. Disse koeffisientene baserer seg på standardavviket, slik at en økning i den avhengige variabelen blir definert som et gitt antall standardavvik på den uavhengige variabelen (Menard 1995:44-45). Standardiserte koeffisienter er et vanlig mål på styrkeforholdet mellom de ulike variablene i en lineær regresjon, men i den logistiske regresjonen er de litt vanskeligere å kalkulere.

I lineær regresjon kommer en frem til den standardiserte koeffisienten ved å benytte seg av den ustandardiserte koeffisienten og standardavvikene til den avhengige og den uavhengige variabelen, illustrert slik:

$$\beta = b_1 * \frac{S_x}{S_y}$$

Grunnen til at det er mer komplisert i den logistiske regresjonen er at en ikke ser på verdien til Y, men på sannsynligheten for at Y har en av de to mulige verdiene 0 eller 1. Dette betyr at den faktiske avhengige variabelen i en logistisk regresjon ikke blir Y, men $\text{logit}(y)$. En kan ikke direkte regne ut standardavviket til $\text{logit}(y)$, men ved å benytte seg av de predikerte verdiene og den forklarte variansen kan en indirekte regne ut standardavviket, som igjen vil la en komme frem til standardiserte koeffisienter (Menard 1995:45-46). Scott Menard (1995:46) tar leseren igjennom hele prosessen med å komme frem til standardiserte koeffisienter i logistisk regresjon, ved å først komme frem til den forklarte variansen (R^2) gjennom ligningen;

$$R^2 = \frac{SSR}{SST} = \frac{SSR}{N} * \frac{SST}{N} = \frac{S_{\hat{y}}^2}{S_y^2}$$

Videre forklarer Menard (1995:46) at denne ligningen kan gjøres om til;

$$S_y^2 = \frac{S_{\hat{y}}^2}{R^2}$$

Dersom en så bytter ut alle Y-verdiene med $\text{logit}(Y)$ og alle \hat{Y} - verdiene med $\text{logit}(\hat{Y})$ kan man regne ut variansen til $\text{logit}(Y)$ ved å se på standardavviket og den forklarte variansen. De standardiserte koeffisientene for en logistisk regresjon kan så uttrykkes slik:

$$b_{YX}^* = (b_{yx})(s_x) / \sqrt{S_{\text{logit}(\hat{y})}^2} / R^2 = (b_{YX})(s_x)(R) / s_{\text{logit}(\hat{y})}$$

Her tilsvarer b_{YX}^* den standardiserte logistiske regresjonskoeffisienten, b_{yx} er den ustandardiserte logistiske regresjonskoeffisienten, s_x er standardavviket til den uavhengige variabelen(X), $S_{\text{logit}(\hat{y})}^2$ variansen til de estimerte verdiene til $\text{logit}(Y)$, $s_{\text{logit}(\hat{y})}$ tilsvarer standardavviket til $\text{logit}(\hat{Y})$ og R^2 tilsvarer den forklarte variansen (Menard 1995:46). Hele denne operasjonen kan utføres i STATA, ved å benytte seg av kommandoen *spost*, noe som vil bli gjort i denne teksten (Long & Freese 2006:11).

Standardiserte koeffisienter har blitt kritisert fra mange hold for ikke å være korrekte (Bring 1994:209; King 1986:669). Denne analysen benytter seg av flere ulike mål utenom de standardiserte koeffisientene, noe som betyr at analysen ikke hviler på dette alene. De standardiserte koeffisientene er bare meningsfulle når en skal fortolke metriske variabler.

3.6.4 Forutsetninger for logistisk regresjon

Det stilles endel krav til en OLS-regresjon som den logistiske regresjonen aldri vil kunne møte, på grunn av at residualene aldri vil være normalfordelte i en logistisk regresjon. Det er likevel tre forutsetninger som må tilfredsstilles for å kunne gjennomføre en logistisk

regresjon.

Forholdet mellom variablene må være S-formet, men kunne beskrives med den logistiske funksjonen. Dette tilsier at forholdet skal være lineært når det beskrives med logit-verdiene. Dette kan man undersøke statistisk ved å benytte seg av Hosmer-Lemeshow-testen. En signifikant Hosmer-Lemeshow-test tyder signifikante forskjeller mellom predikerte og faktiske verdier, noe som igjen tyder at modellen ikke er S-formet. Dermed ønsker en så lav signifikans som mulig (Skog 2004:383-385; Hair et Al. 2005:372).

Den neste forutsetningen som nevnes av Skog (2004:380) er at observasjonene er uavhengige av hverandre. Denne forutsetningen er mer relevant i tidsserie-analyser og panelanalyser, enn i en tverrsnittsanalyse med data fra et tilfeldig utvalg, som jeg gjennomfører.

Den tredje og siste forutsetningen er at restleddet og den uavhengige variabelen ikke er korrelert med hverandre. Dersom en slik korrelasjon eksisterer kan det være et tegn på at det er bakenforliggende variabler som forklarer variasjonen i både den avhengige og den uavhengige variabelen.

Jeg har allerede gjennomført tester for å undersøke hvorvidt forutsetningene for å kunne bruke logistisk regresjonsanalyse på *vertikal tillit* og *politisk interesse* er tilfredsstillt.

3.7 Hvorfor ikke panelanalyse?

I denne oppgaven benyttes tverrsnittsanalyse. Dette er en god måte å få oversikt over hva som spiller inn på nivået av sosial kapital på et gitt tidspunkt. Det er derimot ikke mulig å konstantere hvordan nivået var på et annet tidspunkt, og derfor er det heller ikke mulig å konstantere noen endring eller å spore faktorene som har spilt inn på denne endringen. Dersom det hadde eksistert paneldata på dette området ville en panelanalyse være å foretrekke. På nåværende tidspunkt eksisterer disse dataene dessverre ikke. Det foreligger samme type data for perioden 1997 til 2009. Jeg kunne derfor gjennomført en tidsserie-analyse, men det ville ikke løst den grunnleggende «høna og egget»-problematikken som omtales av Enjolras and Wollebæk (2010). Jeg har derfor valgt å gjøre en tverrsnittsanalyse for å reteste hypoteser som går igjen i tidligere forskning.

4.0 Analyse

Jeg begynner denne analysen med en deskriptiv presentasjon av alle data som er inkludert i analysen. Jeg kommer til å kommentere disse kort, før jeg går over til å konstruere modellene jeg skal bruke for å forklare variasjonen i de avhengige variablene. Det er viktig å presisere at analyser for hele utvalget kun blir kjørt i innledende faser av modell-konstruksjonen. Jeg bemerker igjennom hele teksten hvilke analyser som er kjørt bare på utvalgte deler av utvalget. Jeg kjører tester bare på medlemmer i størsteparten av analysen. Fordi det som nevnt er frivillige organisasjoner som er operasjonaliseringen av sivilsamfunnet, er det forskjeller mellom medlemmer i frivillige organisasjoner jeg hovedsakelig ønsker å avdekke i analysen.

4.1 Deskriptive data

Jeg kommer til å kommentere de viktigste trekkene ved variablene mine kort i dette delkapittelet. Hovedfokuset vil ligge på antall observasjoner, gjennomsnittet og standardavviket til de metriske variablene.

Den avhengige variabelen *Politisk Interesse* har 1925 observasjoner, det er 1937 enheter i det totale datasettet. Det er altså ikke noe stort problem med manglende observasjoner for denne variabelen. Videre kan en ut fra tabellen lese at gjennomsnittet ligger på .61, noe som betyr at det i datasettet er flere enheter som rapporterer interesse for politikk enn det er enheter som rapporterer manglende interesse for politikk, da interesse er kodet til 1.

Den neste avhengige variabelen, *Vertikal Tillit*, har et litt høyere frafall, men med 1875 av 1937 observasjoner er det ikke noe problem for analysen. Avhengig av om en forholder seg til den konservative eller liberale omkodingen av variabelen så er gjennomsnittet henholdsvis .21 og .42. Tillit er kodet til 1. Dette forteller oss at det er et flertall som har oppgitt manglende vertikal tillit, uansett om man ser på den konservative eller liberale omkodingen.

Generell tillit har 1912 observasjoner av 1937 mulige, og med et gjennomsnitt på 7,5 er det klart at den generelle tilliten blir rapportert til å være høy av de fleste respondentene. Det er interessant at det fremstår som om respondentene har betraktelig mye høyere tillit til befolkningen generelt enn til de institusjonene som er inkludert i variabelen *Vertikal tillit*. Standardavviket er på 1,7, noe som indikerer at det ikke er stor spredning på denne

variabelen. Variabelen er normalfordelt, noe som er en forutsetning for at jeg skal kunne bruke den som avhengig variabel i OLS-regresjonen.

Intensitet har 1937 observasjoner, maksimums-verdien er på 1500 timer, mens gjennomsnittet ligger på 40,36. Standardavviket på 114,043 indikerer at det på denne variabelen er stor spredning i observasjonene. Jeg vil måtte vurdere underveis hvorvidt ekstremverdiene spiller for mye inn på det endelige resultatet. Jeg er klar over at det ikke er heldig å fjerne observasjoner fra datasettet, men i dette tilfellet vil det kunne forsvares med at observasjonene er såpass urealistiske at de kan være feilaktige, og dermed være feilkilder i analysen. Maksimumsverdien på 1500 tilsier at respondenten har brukt rundt 4 timer daglig, hver dag, syv dager i uken, hele året. Til tross for at dette er høyst usannsynlig, er det ingen umulighet. Denne respondenten bør imidlertid snart være æresmedlem av sin organisasjon dersom de rapporterte antall timene stemmer.

Variabelen *Medlem* har 1937 observasjoner samt en snittverdi på .45, dette tyder på at litt under halvparten er medlemmer i frivillige organisasjoner. Når en ser på aktivitetsnivå så ser en at et overveldende flertall av respondentene er aktive.

Putnam angir hvor mange som er medlem i organisasjoner som hører hjemme i Putnam-gruppen av organisasjoner. Her er det endel manglende verdier, dette skyldes frafall i summeringen av variablene. En kan se at snittverdien er på .57, noe som tilsier at litt over halvparten av respondentene er medlem i denne typen organisasjoner. For *Institusjonalist* gjelder det samme, men her er snittverdien på .43, noe som tilsvarer at litt under halvparten av respondentene er med i denne typen organisasjoner. Det er færre organisasjonstyper med i denne gruppen, noe som kan være med på å forklare at den rommer færre respondenter.

Bredde har 1314 respondenter, og hver respondent er medlem i 2,36 organisasjoner i gjennomsnitt. Standardavviket er på 1,7, noe som indikerer at det ikke er stor spredning på variabelen.

Når det gjelder de resterende variablene så kan en ut i fra tabellen over lese at det er få manglende verdier på samtlige. Respondenter bosatt i tettsteder er i et betydelig overtall, det er en overvekt av høyt utdannede, og snittalderen ligger noe under middelverdien. Kjønn er fordelt likt i datasettet. Snittverdien for *innvandrere* er på .24, noe som stemmer godt overens

med hvor mange med innvandrerbakgrunn som er inkludert i datasettet i utgangspunktet. Litt under halvparten av respondentene er gifte eller registrerte partnere.

Tabell 4.1 Deskriptive data

	N	Min	Maks	Gj.snitt	Std. av.
Politisk interesse	1925	0	1	,61	,488
Generell tillit	1912	1,0	11,0	7,461	1,6725
Vertikal tillit(Konservativ)	1875	0	1	,21	,406
Vertikal tillit(Liberal)	1875	0	1	,42	,493
Innvandrer	1918	0	1	,24	,425
Alder	1937	1	5	2,34	,917
Gift	1937	0	1	,47	,499
Kvinne	1937	0	1	,50	,500
Utdanning	1937	1	6	3,68	1,379
Inntekt	1932	1	15	6,26	3,421
Tettsted	1897	0	1	,83	,379
Aktiv	1336	0	1	,80	,398
Passiv	1336	0	1	,13	,333
Medlem	1937	0	1	,45	,498
Intensitet	1937	0	1520	40,36	114,043
Putnam	1332	0	1	,57	,495
Institusjonalist	1337	0	1	,43	,495
Bredde	1314	0	9	2,36	1,668
Valid N (listwise)	1246				

4.2 Generell tillit

Den generelle tilliten skal undersøkes med OLS-regresjon, som jeg har redegjort for tidligere i teksten.

Det første skrittet i analysen er å konstruere modeller som avdekker hvordan de ulike organisasjonstypene spiller inn på de avhengige variablene i analysen. Dette gjør jeg ved å inkludere dummyvariabler for de 15 ulike organisasjonstypene som er definert i datagrunnlaget i en OLS-regresjon med generell tillit som avhengig variabel.

Tabell 4.2 fremstiller hvordan medlemskap i ulike typer organisasjoner påvirker generell tillit. Det går frem av tabellen at både organisasjoner som kan plasseres i en vertikalt organisert og politisk orientert gruppe, og organisasjoner som er horisontalt organiserte og apolitiske, har en positiv effekt på generell tillit. Det er verdt å merke seg natur-, miljø- og dyrevernsorganisasjoner og organisasjoner på feltene internasjonal utveksling, nødhjelp og bistand som de viktigste i denne tabellen. I tillegg til de organisasjonstypene som er markert signifikante i denne modellen tar jeg også med meg sosiale tjenester og rusomsorg videre i analysen, da denne er signifikant på .05-nivå i en bivariat korrelasjonsanalyse av organisasjonstypene og den avhengige variabelen, og jeg ønsker derfor å kontrollere for effekten av denne organisasjonstypen.

I tabellen er de ustandardiserte koeffisientene oppgitt i kursiv. Deretter følger de standardiserte koeffisientene, som kan brukes til å sammenligne styrken på de ulike variablene.

Tabell 4.2 Organisasjonstypenes effekt på generell tillit

Kunst, kultur, korps, kor	<i>,220⁺</i>	0,05
Idrett og sport	<i>,029</i>	,008
Hobby, fritid, utendørsakt	<i>-,074</i>	-,020
Utd, opplæring, forskning	<i>,178</i>	,028
Helse, pleie og redningsarb	<i>,028</i>	,007
Sos tjenester, rusomsorg	<i>,218</i>	,040
Natur-, miljø-, dyrevern	<i>,377^{**}</i>	,060
Vel-, grendelag, nærmiljø	<i>,211⁺</i>	,055
Borettslag, boligbyggelag	<i>-,153</i>	-,038
Rettighets-, støtte-, avholdsorg	<i>-,098</i>	-,009
Politiske partier	<i>-,051</i>	-,008
Int.utveksl,nødhjelp,bistand	<i>,336^{**}</i>	,070
Religion og livssyn	<i>-,049</i>	-,009
Yrkes-, bransje-, fagforen	<i>-,049</i>	-,015
Annet	<i>-,173</i>	-,024
Kons.	7.552 ^{***}	
F-verdi	1,829	
N	1305	
Justert R ²	.009	

*** .001 * .05 ⁺ .10(to-halet)*

F-verdien og justert R² er begge mål som viser modellens forklaringskraft. Begge bør være

høyest mulig. En justert R^2 på .009 tilsier at denne modellen tilnærmet mangler forklaringskraft, dette kan forklares med at den justerte R^2 synker dersom en inkluderer mange variabler med lav forklaringskraft.

I tabell 4.3 har jeg samlet de bivarierte effektene av variablene på den avhengige variabelen *generell tillit*. Det viser seg i denne tabellen at ikke alle de uavhengige variablene som er inkludert i analysen har en signifikant påvirkning på *generell tillit* satt opp i et bivariat forhold. Videre i analysen vil jeg ta med meg de variablene som har en signifikant påvirkning på den avhengige variabelen, for å undersøke hva som skjer med disse kontrollert for andre variabler. I tillegg tar jeg med meg *Intensitet*, på grunn av at denne står såpass sentralt i teorien ønsker jeg å se hvordan den oppfører seg i en multivariat analyse.

Tabell 4.3 De bivarierte forholdene mellom generell tillit og uavhengige variabler

	<u>generell tillit</u>
Vertikal tillit	,133(**)
Innvandrere	-,191(**)
Alder	,125(**)
Gift	,091(**)
Kvinne	,119(**)
Utdanning	,125(**)
Inntekt	,101(**)
Tettsted	-,029
Aktivt medlem	,040
Passivt medlem	,021
Medlem	,093(**)
Intensitet	,020
Putnam-gruppe	,071(**)
Institusjonalist-gruppe	,016
Bredde	,077(**)
Kunst, kultur, korps og kor	,072(**)
Natur-, miljø- og dyrevern	,056(*)
Velforening, grendelag og nærmiljø	,077(**)
Internasjonal utveksling ,nødhjelp og bistand	,067(*)

** .001 * .05 * .10(to-halet)

I tabell 4.4 har jeg samlet tre modeller, modell 1 gjelder for hele utvalget, mens modell 2 og 3 gjelder for de enhetene i utvalget som har medlemskap i en eller flere organisasjoner. De ustandardiserte koeffisientene oppgis først, mens de standardiserte koeffisientene oppgis under

og i paranteser.

I modell 1 har jeg inkludert *medlem* og *vertikal tillit* av forklaringsvariablene, fordi det er disse som er mest interessante å se på i hele utvalget. I tillegg har jeg inkludert de bakgrunnsvariablene som har en signifikant bivariat korrelasjon med *generell tillit*.

I modell 2 har jeg bare kjørt analysen på de enhetene som har medlemskap i en eller flere organisasjoner. Her har jeg inkludert de forklaringsvariablene og bakgrunnsvariablene som har et signifikant bivariat forhold til *generell tillit*. I denne modellen har jeg utelatt de spesifikke organisasjonstypene, på grunn av problemer med multikollinearitet. Jeg har som nevnt tidligere inkludert *intensitet*, til tross for at denne variabelen ikke har noe signifikant bivariat forhold til *generell tillit*.

Modell 3 er bygget på samme måte, men her har jeg utelatt *Putnam*, *Bredde* og *intensitet*, og inkludert organisasjonstypene.

Av modell 1 fremgår det at medlemskap har en positiv og signifikant effekt på *generell tillit*.

Variabelen *utdanning* er positiv og signifikant i modell 1 som inkluderer hele utvalget, men denne effekten forsvinner når en bare inkluderer de av respondentene som er medlem i en eller flere organisasjoner.

Kvinne er konsekvent positiv og signifikant i alle tre modellene, det vil si at kvinner har høyere sannsynlighet for å inneha høy grad av generell tillit, dette gjelder både når en generaliserer til den delen av populasjonen som har medlemskap i en organisasjon, og når man generaliserer til hele populasjonen.

Innvandrer er signifikant negativ i modell 1, som gjelder for hele populasjonen, men mister signifikans når en begrenser analysen til å bare gjelde medlemmer, dette funnet er interessant, og vil bli tatt opp i kapittel 5.

Den teoretisk interessante variabelen *vertikal tillit* har også en konsekvent positiv og signifikant effekt på den generelle tilliten blant medlemmer.

De tre forklaringsvariablene *bredde*, *intensitet* og Putnam-gruppe har ingen signifikant forklaringskraft på *generell tillit* blant medlemmer.

I modell tre er spesifikke organisasjonstyper inkludert, og det er det interessant at medlemmer i organisasjoner innenfor gruppen *natur-, miljø og dyrevern* har signifikant høyere grad av generell tillit enn andre medlemmer.

Tabell 4.4 Samletabell for generell tillit

	Modell		
	1	2	3
Medlem	.171* (.052)		
Vertikal tillit	.490** (.123)	.602** (.165)	.607** (.166)
Innvandrere	-.390** (-.066)	-.170 (-.025)	-.116 (-.017)
Alder	.059 (.031)	.101 (.053)	.093 (.049)
Gift	.135 ⁺ (.041)	.166 (.053)	.147 (.047)
Kvinne	.524** (.161)	.416** (.133)	.398** (.127)
Utdanning	.090** (.072)	.084 (.067)	.071 (.057)
Inntekt	.011 (.022)	.007 (.014)	.003 (.006)
Putnam		-.106 (-.030)	
Bredde		.007 (.007)	
Intensitet		.000 (.000)	
Kunst, kultur, korps og kor			.195 (.050)
Natur-, miljø- og dyrevern			.382** (.069)
Velforening, grendelag og nærmiljø			.099 (.029)
Internasj. utveksling, nødhjelp og bistand			.171 (.040)
Kons.	6.557**	6.696**	6.659**
Justert-R ²	0.61	.050	.057

** .01 * .05 ⁺ .10 (to-halet)

4.2.1 Analysens svar på hypotesene

Den generelle tilliten er kun én av dimensjonene i det som er denne tekstens operasjonalisering av sosial kapital. Drøftingen av funnene er derfor bare gyldig for denne

dimensjonen, og ikke for sosial kapital som helhet. En samlet drøfting av sosial kapital vil følge etter at analysene er gjennomført. Det teoretiske grunnlaget for analysen gir ulike forventinger til hvilke funn en kan forvente. Jeg har ut fra teorien på feltet definert fem hypoteser for denne teksten.

H¹ - tilsier at medlemmer skal ha høyere grad av generell tillit enn ikke-medlemmer. Funnene i denne analysen styrker denne hypotesen.

H^{2a} - tilsier at et medlem som deltar mye i en organisasjon vil ha høyere sosial kapital enn et medlem som deltar lite, men som er med i mange organisasjoner. Ut i fra denne analysen kan en slå fast at når det gjelder den generelle tilliten er dette ikke tilfellet. Ingen av de to variablene er signifikante i analysen av generell tillit. *Bredde* er svakt positiv, mens *intensitet* ikke har noen effekt. Dette betyr at også den alternative hypotesen H^{2b} må falsifiseres. Da ingen av de to variablene er signifikante kan det ikke slås fast hvilken av dem som har størst betydning når det gjelder dannelsen av sosial kapital.

H^{3a} - tilsier at aktive medlemmer vil ha et høyere nivå av sosial kapital enn passive medlemmer. Det påvises som nevnt ovenfor ingen statistisk signifikant påvirkning fra medlemmers aktivitetsnivå. Det kan ut fra denne analysen ikke slås fast at aktive medlemmer har høyere grad av *generell tillit* enn passive medlemmer. Den bivariate korrelasjonsanalysen viser at aktive medlemmer ikke har noen signifikant innvirkning på den avhengige variabelen *generell tillit*. I den multivariate analysen ser en at hvor mange timer enheten har deltatt på medlemsaktiviteter ikke oppnår noen grad av statistisk signifikans. Det er ikke dekning for å si at aktive medlemmer har høyere grad av generell tillit enn passive medlemmer. Den alternative hypotesen H^{3b} er styrket etter denne analysen.

H^{4a} - sier at medlemskap i konfliktorienterte grupper organisert langs skillelinjer er skadelig for dannelsen av sosial kapital. De funnene som er gjort i denne analysen indikerer at dette ikke er tilfellet. Den eneste organisasjonstypen som er i nærheten av å ha noen statistisk signifikant innvirkning på *generell tillit* etter å ha blitt kontrollert for andre variabler er natur-, miljø og dyrevern og sammenhengen er positiv. Dette er svært interessant da den typiske naturvernsorganisasjonen i dag ikke bygger på aktive medlemskap og en demokratisk oppbygging internt (Selle og Strømsnes 1997:31). Disse organisasjonene består i de fleste

tilfeller av passive støttemedlemmer, og en profesjonell administrasjon som jobber opp i mot private selskaper og myndigheter for å fremme miljørelaterte saker. Dermed kan den alternative hypotesen H^{4b} sies å være styrket etter denne analysen.

H^{5a} - er denne tekstens siste hypotese. Denne tilsier at det ikke er noen sammenheng mellom vertikal og *generell tillit*. Denne hypotesen lar seg allerede nå falsifisere, da den går direkte på *generell tillit*, og ikke på det overordnede konseptet sosial kapital. Et av de mest stabile funnene i analysen er at den generelle tilliten og den vertikale tilliten påvirker hverandre, og det kan dermed slås fast at det er en sammenheng mellom tillit til samfunnets institusjoner og den generelle tilliten. Dette ser en at er stabilt også når en ser på sammenhengen mellom vertikal og generell tillit blant medlemmer. Det er ikke ut i fra de data jeg har tilgjengelig mulig å fastslå noe sikkert rundt årsaksforholdet bak påvirkningen. Med bakgrunn i dette kan den alternative hypotesen H^{5b} anses for å være styrket.

4.3 Vertikal Tillit

*Vertikal tillit*¹⁰ skal analyseres ved hjelp av logistisk regresjon. Som redegjort for i metodekapittelet lar ikke den dikotome variabelen seg analysere ved hjelp av OLS-regresjon.

Fremgangsmåten for å avdekke hva som spiller inn på den vertikale tilliten er forøvrig lik som i den foregående analysen av *generell tillit*. Først presenterer jeg en modell som illustrerer de ulike organisasjonstypenes innvirkning på *vertikal tillit*, så konstruerer jeg modeller ut fra hvilke forklaringsvariabler som viser seg å være relevante.

I tabell 4.5 ser en at organisasjonstypene *idrett og sport; hobby, fritid og utendørsaktiviteter* og *annet* har en statistisk signifikant påvirkning på vertikal tillit. En kan ut i fra oddsen vurdere at *idrett og sport* samt *hobby, fritid og utendørsaktiviteter* er positive, da de har en odds-verdi som går over 1. Organisasjonene som inngår i *annet*-gruppen har en signifikant negativ effekt på *vertikal tillit*, noe en ser ved at odds-verdien er under 1.

Det er dessverre ikke klart for meg hvilke typer organisasjoner som faller inn under *annet*-kategorien, men til tross for dette tar jeg den med videre i analysen som en kontrollvariabel.

10 Jeg kommer til å benytte meg av den konservative omkodingen av vertikal tillit i teksten. Analyser utført på den liberale omkodingen er lagt ved i appendix, men blir ikke kommentert utover dette.

I tillegg kan en lese ut i fra tabellen at *borettslag* og *boligbyggelag*, samt *politiske partier* har en odds-verdi på over 1, og derfor har en positiv sammenheng med *vertikal tillit*, men med et lavere nivå av signifikans (.10-nivå).

Satt opp i en bivariat analyse er det kun små endringer i signifikansnivå, og ingen andre organisasjonstyper enn de som er markert i tabellen har en statistisk signifikant bivariat korrelasjon med den avhengige variabelen.

Tabell 4.5 Organisasjonstypenes effekt på vertikal tillit

	Odds-verdi
Kunst, kultur, korps, kor	.904
Idrett og sport	1.334*
Hobby, fritid, utendørsakt	1.421*
Utd, opplæring, forskning	1.212
Helse, pleie og redningsarb	.930
Sos tjenester, rusomsorg	1.021
Natur-, miljø-, dyrevern	.762
Vel-, grendelag, nærmiljø	.981
Borettslag, boligbyggelag	1.381*
Rettighets-, støtte-, avholdsorg	.578
Politiske partier	1.527*
Int.utveksl,nødhjelp,bistand	1.316
Religion og livssyn	.931
Yrkes-, bransje-, fagforen	.938
Annet	.364*
McFadden's Adj R2:	-0.001
Wald chi2(15)	24.57
Prob > chi2	0.056
N	1281

*.05 + .10 (to-halet)

Denne modellen har ikke overraskende en tilsynelatende lav McFadden's justert-R². Dette er som i tilfellet med tabell 4.2 et resultat av at mange variabler uten forklaringskraft har blitt inkludert i analysen.

I tabell 4.6 er de bivarierte forholdene mellom variablene fremstilt.

Det første en legger merke til i tabellen er at kontrollvariablene som hadde stor påvirkning på den generelle tilliten ikke har det samme bivariate forholdet til den vertikale tilliten. Utdanning er den eneste av kontrollvariablene som har en signifikant bivariat korrelasjon med den avhengige variabelen i denne analysen. Dette er noe overraskende, da det i tidligere analyser utført av andre forskere på feltet har blitt avdekket en signifikant sammenheng mellom vertikal tillit og kjønn og alder¹¹¹². Det er også interessant at flere av forklaringsvariablene har en signifikant bivariat korrelasjon med den avhengige variabelen, enn det som var tilfellet i analysen av den generelle tilliten.

De variablene som tas med videre i analysen på bakgrunn av deres signifikante bivariate korrelasjon med *vertikal tillit* er da *generell tillit, utdanning, medlem, intensitet, Putnam, bredde, idrett og sport, hobby, fritid og utendørsaktiviteter, borettslag og boligbyggerlag* og til slutt *annet*.

11 Se Wollebæk & Selle 2003a:75

12 I den bivariate analysen av de uavhengige variablene målt opp i mot den liberale omkodingen av vertikal tillit er resultatene noe annerledes, hovedsaklig at de variablene som er signifikante i denne analysen får et høyere signifikansnivå og også en sterkere koeffisient. De to omtalte variablene kvinne og alder er heller ikke i denne analysen signifikante.

Tabell 4.6 De bivarierte forholdene mellom uavhengige variabler og vertikal tillit.

	Vertikal tillit
Generell tillit	,133(**)
Innvandrer	-,018
Alder	,000
Gift	,015
Kvinne	-,016
Utdanning	,097(**)
Inntekt	,027
Tettsted	,012
Aktiv	,038
Passiv	-,016
Medlem	,068(**)
Intensitet	,052(*)
Putnam	,094(**)
Institusjonalist	,027
Bredde	,056(*)
Idrett og sport	,076(**)
Hobby, fritid og utendørsaktiviteter	,061(*)
Borettslag, boligbyggelag	,050 ⁺
Politiske partier	,061(*)
Annet	-,076(**)

** .01 * .05 ⁺ .10 (to-halet)

Med grunnlag i den bivarierte analysen av variablenes korrelasjon begynner jeg å bygge modeller for å undersøke problemstillingen. I den første modellen er *medlem* og *generell tillit* de eneste inkluderte forklaringsvariablene, i tillegg er *utdanning* inkludert i modellen som den eneste bakgrunnsvariabelen som var signifikant fra den bivarierte analysen. Analysen er kjørt på hele utvalget.

Tabell 4.7 viser at *utdanning* og *generell tillit* har koeffisienter som går i positiv retning, og en odds-verdi over 1. Dette betyr at de er positivt korrelert med *vertikal tillit*. Disse to variablene er i tillegg signifikante. Medlem har også en positiv odds-verdi, sterkere enn de to andre, men er ikke signifikant på .05-nivå.

Tabell 4.7 Vertikal tillit – Modell 1

	Koef.	Odds-verdi	Std. koef	z	P>z
Medlem	.197 ⁺	1.217	0.053	1.70	0.089
Utdanning	.177 ^{**}	1.193	0.125	3.95	0.000
generell tillit	.192 ^{**}	1.212	0.168	5.13	0.000
Kons.	-3.590 ^{**}			-10.55	0.000
Wald chi2(3)	41.22				
Prob > chi2	0.000				
McFadden's justert-R2	0.024				
N	1861				

** .01 * .05 ⁺.10 (to-halet)

I tabell 4.8 inkluderes bare de respondentene som har oppgitt at de er medlemmer i en eller flere organisasjoner. På grunn av problemer med multikollinearitet kan ikke variablene som representerer de enkelte organisasjonstypene inkluderes i tabell 4.8.

Generell tillit har en odds-verdi på 1.3, og en ustandardisert koeffisient på .268. Den standardiserte koeffisienten er på .221, noe som betyr at for hver ene økning i standardavviket på x-aksen så er det en økning .221 standardavvik på y-aksen. Sammenhengen er signifikant.

Utdanning har en odds-verdi på 1.2, en ustandardisert koeffisient på .204 og en standardisert koeffisient på .135. Denne positive sammenhengen mellom *utdanning* og *vertikal tillit* er signifikant.

Putnam har også en signifikant positiv sammenheng med *vertikal tillit*. Odds-verdien er på 1.6, og den ustandardiserte koeffisienten er på .488. Til tross for at koeffisientene er høyere er det ikke grunnlag for å si at *Putnam* har en mer positiv innvirkning enn de to ovennevnte, da en må ta antall verdier i variabelen med i vurderingen.

Intensitet er i følge den ustandardiserte koeffisienten og odds-verdien nøytral, da den ustandardiserte koeffisienten er på akkurat 0, og odds-verdien er på akkurat 1. Den standardiserte koeffisienten viser en svak positiv effekt, men variabelen er ikke signifikant.

Tabell 4.8 Vertikal tillit – Modell 2

	Koef.	Odds-verdi	Std. Koef	z	P>z
Generell tillit	.268**	1.308	0.221	4.48	0.000
Utdanning	.204**	1.226	0.135	2.67	0.008
Putnam	.488*	1.629	0.116	2.31	0.021
Bredde	-.036	.964	-0.032	-0.62	0.538
Intensitet	.000	1.000	0.033	0.71	0.480
Kons.	-4.418**			-7.52	0.000
Wald chi2(5)	34.96				
Prob > chi2	0.000				
McFadden's justerte-R2	0.032				
N	855				

** .01 * .05 + .10 (to-halet)

I tabell 4.9 fremstilles de enkelte organisasjonstypene som hadde en signifikant sammenheng med *vertikal tillit* i tabell 4.5 sin effekt på vertikal tillit kontrollert for *generell tillit*, *utdanning* og *intensitet*. Grunnet problemer med multikollinearitet kan ikke *bredde* inkluderes i denne modellen.

Ut fra modellen kan en se at av de enkelte organisasjonstypene er det bare *Hobby, fritid og utendørsaktivitet* som har en signifikant påvirkning på *vertikal tillit*, med en odds-verdi på rundt 1,5 og en ustandardisert koeffisient på .397. Forøvrig kan en utifra tabell 4.9 se at *Utdanning* og *generell tillit* også i denne modellen er positivt signifikante.

Tabell 4.9 Vertikal tillit – Modell 3

	Koef.	Odds-verdi	Std. Koef	Z	P>z
Generell tillit	.271**	1.311	0.222	4.484	0.000
Utdanning	.192**	1.211	0.126	2.565	0.010
Intensitet	.000	1.000	0.012	0.267	0.789
Idrett og sport	.255	1.290	0.066	1.441	0.150
Hobby, fritid og utendørsaktivitet	.397*	1.487	0.096	2.155	0.031
Borettslag og boligbyggelag	.0781	1.081	0.016	0.358	0.720
Politiske partier	.394	1.482	0.062	1.470	0.142
Annet	-.664	.515	-0.078	-1.337	0.181
Kons	-4.384**			2.565	0.010
Wald chi2(8)	39.94				
Prob > chi2	0.000				
McFadden's justerte R2	0.033				
N	856				

** .01 * .05 + .10 (to-halet)

På grunn av at effekten av medlemskap i organisasjonstypen *hobby, fritids og utendørsaktivitet* er inkludert i effekten av *Putnam*, så ønsker jeg å lage en siste modell, fremstilt i tabell 4.10, der disse to er inkludert, for å se hvordan de to variablene oppfører seg når de blir kontrollert for hverandre.

I tabell 4.10 kan en lese at effekten av *Putnam* og *hobby, fritid og utendørsaktivitet* svekkes når de blir kontrollert for hverandre, odds-verdien synker for begge og signifikansen forsvinner.

Tabell 4.10 Vertikal tillit – Modell 4

	Koef	Odds-verdi	Std. Koef	Z	P>z
Generell tillit	.270**	1.310	0.222	4.90	0.000
Utdanning	.196**	1.216	0.130	3.00	0.003
Putnam	.346 ⁺	1.413	0.082	1.69	0.092
Hobby, fritid og utendørsaktivitet	.292	1.339	0.071	1.61	0.106
Kons	-4.454**			-8.23	0.000
Wald chi2(4)	37.30				
Prob > chi2	0.000				
McFadden's justerte-R2	0.035				
N	855				

** .01 * .05 ⁺ .10 (to-halet)

4.3.1 Analysens svar på hypotesene

Vertikal tillit er den andre av de tre dimensjonene som brukes for å måle sosial kapital i denne teksten. Til tross for svært få signifikante funn har analysen av vertikal tillit gitt mer informasjon om hypotesene i denne teksten.

H¹ – som går på at medlemskap er viktig for dannelsen av sosial kapital - er det vanskelig å slå fast noe sikkert rundt. Forholder en seg strengt til et krav om signifikansnivå på .05-nivå må denne hypotesen falsifiseres.

H^{2a} – sier at et høyt intensitetsnivå er viktigere enn bredden på deltakelsen for dannelsen av sosial kapital - denne er blitt ytterligere svekket. Hypotesen forutsetter at *intensitet* skal være mer gunstig for dannelsen av sosial kapital enn bredden på deltakelsen. Det er ingen funn i

denne analysen som tilsier at noen av delene har særlig innvirkning på vertikal tillit. H^{2b} må med grunnlag i dette også sies å være svekket.

H^{3a} – som sier at et aktivt medlem vil ha høyere grad av sosial kapital enn et passivt medlem - må også sies å være svekket, da det i denne analysen ikke eksisterer noen funn som tyder på at status på medlemskap har noe å si for den vertikale tilliten. De to variablene som måler status på medlemskap er langt i fra statistisk signifikante på et tilfredstillende nivå i den bivariate analysen. I den multivariate analysen ser også en at hvor mange timer et medlem har deltatt ikke har noen signifikant innvirkning på den vertikale tilliten. H^{3b} er styrket etter denne analysen

H^{4a} – som sier at konfliktorienterte organisasjoner er skadelige for dannelsen av sosial kapital - kan sies å være svekket etter denne analysen, da ingen av de aktuelle organisasjonstypene har et signifikant negativt forhold til *vertikal tillit*. Det er derimot funn i analysen som støtter opp om sosialiseringperspektivets antakelse om at horisontalt organiserte og apolitiske organisasjoner er gunstige for sosial kapital. Den variabelen med sterkest signifikant positiv påvirkning på vertikal tillit er organisasjonstypen hobby, fritid og utendørsaktivitet. Denne organisasjonstypen er helt klart en apolitisk og horisontalt organisert. Det kan også se ut som om *Putnam* har en effekt på vertikal tillit, selv om både *Putnam* og *hobby, fritid og utendørsaktivitet* mister mye av sin signifikans når de blir kontrollert for hverandre. Den alternative hypotesen H^{4b} er også svekket etter denne analysen.

H^{5a} – som sier at det ikke er noen sammenheng mellom *vertikal tillit* og *generell tillit* - er falsifisert. Argumentasjonen i kapittel 4.2.1 står seg fremdeles etter at analysen av vertikal tillit er gjennomført. Det er en sammenheng mellom vertikal og *generell tillit*. Den alternative hypotesen H^{5b} er styrket.

4.4 Politisk interesse

Som i analysen av vertikal tillit kommer jeg også i denne analysen til å gjennomføre en logistisk regresjonsanalyse for å avdekke hvilke variabler som spiller inn på politisk interesse. Fremgangsmåten for denne avhengige variabelen er forøvrig lik som for det to foregående.

I analysen av organisasjonstypenes effekt på politisk interesse kan en lese at fire

organisasjonstyper har en signifikant påvirkning på politisk interesse.

Politiske partier er sterkt positiv og signifikant, noe som vanskelig kan beskrives som et overraskende funn, oddsverdien til politiske partier tilsier at de som er medlem av politiske partier har nærmere fem ganger høyere sannsynlighet for å være politisk interesserte enn de som ikke er det.

Organisasjonstypen *internasjonal utveksling, bistand og nødhjelp* er også sterkt positiv og signifikant.

Den neste organisasjonstypen som har en påvirkning som er signifikant er *borettslag og boligbyggerlag*. Også denne går i positiv retning, med en odds-verdi på 1.8 og en ustandardisert koeffisient på .608.

Organisasjonstypen *hobby, fritid og utendørsaktivitet* er signifikant og positiv, men svakere positive enn de tre typene nevnt over. Odds-verdien er på 1.4 og den ustandardiserte koeffisienten er på .347. McFadden's justerte- R^2 er på .039, noe som kan tyde på at organisasjonstypene forklarer mer av politisk interesse enn av de to andre avhengige variablene.

Tabell 4.11 Organisasjonstypenes effekt på politisk interesse

	Koef.	Odds- verdi	Std.Koef	Z	P> z
Kunst, kultur, korps, kor	.351+	1.421	0.065	1.87	0.061
Idrett og sport	.086	1.089	0.021	0.62	0.533
Hobby, fritid og utendørsaktivitet	.347*	1.415	0.077	2.21	0.027
Utdanning, opplæring og forskning	-.095	.909	-0.012	-0.39	0.699
Helse, pleie og redningsarbeid	.108	1.114	0.021	0.62	0.533
Sos tjenester, rusomsorg	.170	1.185	0.026	0.75	0.455
Natur-, miljø-,dyrevern	.399	1.491	0.052	1.43	0.152
Vel-, grendelag, nærmiljø	.267	1.305	0.057	1.59	0.113
Borettslag, boligbyggelag	.608**	1.838	0.126	3.49	0.000
Rettighets-, støtte- og avholdsorganisasjoner	.374	1.454	0.193	0.81	0.419
Politiske partier	1.559**	4.752	0.802	4.14	0.000
Int.utveksl,nødhjelp,bistand	.705**	2.024	0.363	3.25	0.001
Religion og livssyn	-.255	.775	-0.131	-1.23	0.217
Yrkes-, bransje-,fagforen	.174	1.190	0.089	1.27	0.203
Annet	-.318	.728	-0.163	-1.10	0.270
Kons.	.118			1.06	0.291
McFadden's justerte-R ² :	0.039				
Wald chi2(15)	69.43				
Prob > chi2	0.0000				
N	1309				

** .01 * .05 + .10 (to-halet)

I tabell 4.12 presenteres variablenes bivariate forhold til den avhengige variabelen *politisk interesse*.

Bakgrunnsvariablene som i analysen av *vertikal tillit* ikke hadde noen signifikant bivariat korrelasjon med avhengig variabel er her igjen signifikante. Av de bakgrunnsvariablene som i tidligere forskning har vist seg å spille inn på sosial kapital er det bare *Tettsted* som ikke har et signifikant bivariat forhold til *Politisk interesse*. Også her har jeg inkludert *innvandring*, som har et signifikant og positivt bivariat korrelasjonsforhold til *politisk interesse*. Status på medlemskap er heller ikke i denne analysen signifikant på .05-nivå, men *medlem* og *bredde* har et signifikant positivt bivariat forhold til *politisk interesse*. Både *Putnam-gruppe* og *Institusjonalist-gruppe* har en signifikant positiv bivariat korrelasjon med *politisk interesse*. Som ventet har de enkelte organisasjonstypene som har et signifikant eller tilnærmet signifikant forhold til *politisk interesse* i tabell 4.11 også et signifikant bivariat forhold til

Politisk interesse her. *Vertikal tillit* har også et signifikant positivt forhold til *Politisk interesse*.

Tabell 4.12 De uavhengige variabelenes bivarierte forhold til politisk interesse

	Politisk interesse
Innvandrere	-,108(**)
Alder	,207(**)
Gift	,106(**)
Kvinne	-,086(**)
Utdanning	,223(**)
Inntekt	,209(**)
Tettsted	,015
Aktiv	,053
Passiv	-,007
Medlem	,141(**)
Intensitet	,038+
Putnam-gruppe	,060(*)
Institusjonalist-gruppe	,133(**)
Bredde	,190(**)
Kunst, kultur, korps, kor	,081(**)
Hobby, fritid, utendørsaktiv	,073(**)
Borettslag, boligbyggelag	,118(**)
Politiske partier	,143(**)
Internasjonal utveksling, nødhjelp, bistand	,117(**)

** .001 * .05 + .10 (to-halet)

I tabell 4.13 kan en lese at sammenhengene som har blitt konstatert mellom *innvandrere*, *gift* og *inntekt* mister signifikans når de blir kontrollert for de andre uavhengige variablene.

Medlem er en signifikant positiv forklaringsvariabel for *politisk interesse* for hele populasjonen, med en odds-verdi på over 1, og positiv retning på koeffisientene.

Tabell 4.13 Politisk interesse – Modell 1

	Koef.	Odds-verdi	Std. Koef	Z	P>z
Innvandrer	-.281	.755	-0.041	-1.53	0.127
Alder	.429**	1.536	0.191	5.90	0.000
Gift	.032	1.032	0.008	0.26	0.791
Kvinne	-.348**	.706	-0.089	-3.10	0.002
Utdanning	.329**	1.390	0.221	7.11	0.000
Inntekt	.029	1.030	0.049	1.44	0.149
Medlem	.304**	1.356	0.078	2.73	0.006
Kons	-1.922**			-7.86	0.000
Wald chi2(7)	164.35				
Prob > chi2	0.000				
McFadden's justert-R ²	0.079				
N	1906				

** .01 * .05 + .10 (to-halet)

Som tilfellet var i analysen av de to andre avhengige variablene, så oppstår det også i denne analysen problemer med multikorrelinearitet som gjør at den resterende analysen må gjøres ved hjelp av to modeller. I likhet med de foregående analysene vil også disse to modellene kun inkludere de respondentene som har svart at de er medlemmer i en eller flere organisasjoner.

I tabell 4.14, som bare tar for seg respondenter med medlemskap i en eller flere organisasjoner, er *kjønn* ikke lenger signifikant. Når en bare ser på medlemmer blir forøvrig *innvandrer* signifikant, og negativ, med en odds-verdi på .542 og en ustandardisert koeffisient på -.612.

Den variabelen med høyest påvirkningskraft på *politisk interesse* blant medlemmer er ikke overraskende *politiske partier*. Denne variabelen har en odds-verdi på over 5, noe som indikerer at individer med medlemskap i *politiske partier* har fem ganger så høy sannsynlighet for å være interessert i politikk.

Mer interessant er det da at medlemmer av organisasjoner innenfor *internasjonal utveksling, nødhjelp og bistand* har en såpass kraftig påvirkning på *politisk interesse*. Denne variabelen

har en odds-verdi på 2.866, og en ustandardisert koeffisient på 1.053. Variabelen er signifikant. Odds-verdien indikerer at medlemmer i denne typen organisasjoner har nesten 3 ganger høyere sannsynlighet for å være politisk interesserte enn de som ikke er medlemmer.

Hverken *Putnam-gruppe* eller *Institusjonalist-gruppe* har signifikant påvirkning på *Politisk interesse* blant medlemmer. *Bredde* er på grunn av problemer med multikollinearitet ikke inkludert i denne modellen. Forklaringskraften til denne modellen er bedre enn tilsvarende modeller for *generell tillit* og *vertikal tillit*.

Tabell 4.14 Politisk interesse – Modell 2

	Koef.	Odds-verdi	Std. Koef	Z	P>z
Innvandrere	-.612*	.542	-0.068	-1.98	0.048
Alder	.470**	1.600	0.183	3.86	0.000
Gift	.114	1.120	0.027	0.63	0.528
Kvinne	-.240	.786	-0.057	-1.36	0.173
Utdanning	.372**	1.450	0.220	5.07	0.000
Inntekt	.026	1.026	0.039	0.83	0.407
Putnam	.272	1.312	0.058	1.21	0.225
Institusjonalist	.085	1.089	0.020	0.45	0.650
Kunst, kultur, korps, kor	.359	1.432	0.068	1.40	0.161
Hobby, fritid, utendørsakt	.239	1.269	0.052	1.12	0.263
Borettslag, boligbyggelag	.565*	1.759	0.105	2.36	0.018
Politiske partier	1.639**	5.152	0.233	3.55	0.000
Internasjonal utveksling, nødhjelp og bistand	1.053**	2.866	0.183	3.48	0.001
Kons.	-2.630**			-5.58	0.000
Wald chi2(13)	92.17				
Prob > chi2	0.000				
McFadden's justert-R ²	.110				
N	869				

** .01 * .05 + .10 (to-halet)

I tabell 4.15 har de variablene som mangler signifikans i modellen fremstilt i tabell 4.14 blitt ekskludert. De nye variablene i denne modellen er *intensitet* og *bredde*.

Forklaringsvariabelen *Intensitet* viser en svak negativ innvirkning, med en ustandardisert koeffisient på -.001 og en odds-verdi på .999, men variabelen er ikke signifikant.

Bredde viser en forholdsvis sterk og signifikant påvirkning på *politisk interesse*, selv etter å ha blitt kontrollert for de andre signifikante og positive variablene. Odds-verdien er på 1.218 og den ustandardiserte koeffisienten er på .197.

Borettslag og boligbyggelag er ikke signifikant i denne modellen. Utover dette er det bare små endringer i tabell 4.15, sammenlignet med tabell 4.14.

Modellen har marginalt høyere McFadden's justert-R² enn modellen fremstil i tabell 4.14, noe som tyder på at den har noe høyere forklaringskraft.

Tabell 4.15 Politisk interesse – Modell 3

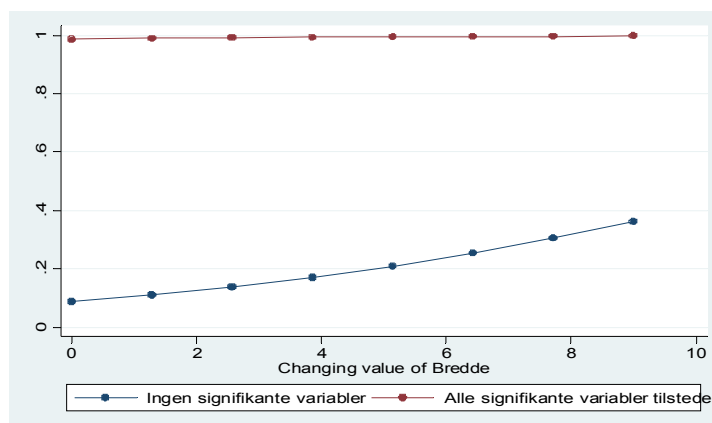
	Koef.	Odds Ratio	Std. Koef	Z	P>z
Innvandrere	-.643*	.525	-0.071	-2.03	0.043
Alder	.462**	1.587	0.181	4.23	0.000
Utdanning	.387**	1.473	0.230	5.63	0.000
Intensitet	-.001	.999	-0.041	-1.04	0.300
Bredde	.197*	1.218	0.153	2.78	0.005
Borettslag, boligbyggelag	.356	1.428	0.066	1.36	0.175
Politiske partier	1.459**	4.302	0.208	3.07	0.002
Internasjonal utveksling, nødhjelp og bistand	.731*	2.077	0.128	2.55	0.011
Kons.	-2.560**			-5.94	0.000
LR(8):	93.57				
Prob > LR:	0.000				
McFadden's Adj R2:	0.114				
N	868				

** .01 * .05 + .10 (to-halet)

I figur 4.1 fremstilles effekten av *bredde* på *politisk interesse* blant medlemmer grafisk. I grafen som har fått merkelappen "Alle signifikante variabler tilstede" er alle de signifikante variablene satt til den verdien som i følge analysen maksimerer sannsynligheten for at respondenten er politisk interessert. I grafen som har fått merkelappen "Ingen signifikante variabler" settes de signifikante variablene fra analysen over til den verdien som tilsier at respondenten ikke har politisk interesse. På denne måten kan en se den effekten *bredde* har, kontrollert for de andre signifikante variablene. I begge tilfeller er de resterende variablenes verdier satt til gjennomsnittet. En kan fra figuren se at en verdi på 9, altså at respondenten har 9 medlemskap, fører til en økning på rundt 30 % i sannsynligheten for at respondenten har politisk interesse hvis de andre signifikante variablene er satt til de minst gunstige verdiene.

Dersom de andre signifikante variablene er satt til den gunstigste verdien har *bredde* liten påvirkning, noe som kan forklares med den sterke signifikante påvirkningen til både *politiske partier* og organisasjoner innenfor gruppen *internasjonal utveksling, nødhjelp og bistand*, samt at også flere av bakgrunnsvariablene har en signifikant positiv påvirkning på *politisk interesse*.

Figur 4.1 påvirkningen av *bredde* på *politisk interesse*

4.4.1 Analysens svar på hypotesene

H¹ – som sier at medlemskap er gunstig med tanke på dannelsen av sosial kapital – er styrket. I analysen av *politisk interesse* er *medlem* signifikant positiv. I denne analysen er hele utvalget inkludert. Analysen styrker hypotesen om at medlemskap har en positiv sammenheng med sosial kapital.

H^{2a} – som sier at et høyt intensitetsnivå er gunstigere enn *bredde* med tanke på dannelsen av sosial kapital – er svekket. *Bredde* er positivt signifikant, mens intensiteten på medlemskap er svakt negativ, men ikke signifikant. Den grafiske fremstillingen viser effekten av et ekstra medlemskap, både når de andre verdiene er maksimert mot et positivt utfall og når de andre verdiene er minimert. Dette viser at i tilfeller der respondenten har andre karakteristikk som tilsier at han har *politisk interesse* så har *bredde* mindre betydning. H^{2b} er styrket etter analysen, da *bredde* viser en signifikant positiv påvirkning på politisk interesse.

H^{3a} – som sier at aktivt medlemskap er mer gunstig enn passivt med tanke på sosial kapital –

er svekket. Hverken *aktiv* eller *passiv* oppnår signifikans i den bivariate korrelasjonsanalysen. I den multivariate analysen er *intensitet* svakt negativ, men ikke signifikant. Det er altså ingen indikatorer på at et aktivt medlem skal oppnå høyere grad av politisk interesse enn et passivt ett. Denne analysen svekker dermed hypotesen. Den alternative hypotesen H^{3b} er styrket.

H^{4a} – som sier at medlemskap i konfliktorienterte organisasjoner er skadelig for dannelsen av sosial kapital – er svekket. Det er ikke noe i analysen av *politisk interesse* som tyder på at medlemskap i konfliktorienterte organisasjoner er skadelig for dannelsen av sosial kapital. Hverken *Putnam* eller *Institusjonalist* er signifikante i den multivariate analysen. Politiske partier har derimot en signifikant og positiv sammenheng med *politisk interesse* og hører trygt hjemme i konfliktorienterte grupper, og også i *institusjonalist-gruppen*. Det er forøvrig ikke overraskende at politiske organisasjoner er tettere sammenbundet med politisk interesse enn det apolitiske organisasjoner er. H^{4b} er styrket etter denne analysen.

H^{5a} – Det er ikke mulig å si noe om denne hypotesen eller den alternative hypotesen med grunnlag i analysen av *politisk interesse*.

Tabell 4.16 Samlet oppsummering av analysens funn

	Generell tillit	Vertikal tillit	Politisk interesse
H^{1a} – Medlemskap er viktig for dannelsen av sosial kapital	Ja	Nei	Ja
H^{2a} – I forhold til sosial kapital vil et høyt intensitetsnivå være viktigere enn bredden på deltakelsen.	Nei	Nei	Nei
H^{2b} – I forhold til sosial kapital vil stor bredde i medlemskapene være viktigere enn intensiteten på medlemskapene	Nei	Nei	Ja
H^{3a} – Et aktivt medlem vil ha høyere grad av sosial kapital enn et passivt medlem.	Nei	Nei	Nei
H^{3b} – Et aktivt medlem vil ikke ha høyere grad av sosial kapital enn et passivt medlem.	Ja	Ja	Ja
H^{4a} – Medlemskap i konfliktorienterte organisasjoner organisert langs skillelinjene vil være skadelig for dannelsen av sosial kapital.	Nei	Nei	Nei
H^{4b} – Medlemskap i konfliktorienterte organisasjoner organisert langs skillelinjene vil være gunstig for dannelsen av sosial kapital.	Ja	Nei	Ja
H^{5a} – Det er ingen sammenheng mellom generell tillit og vertikal tillit.	Nei	Nei	X
H^{5b} – Det er en sammenheng mellom generell tillit og vertikal tillit.	Ja	Ja	X

5.0 Diskusjon

I kapittel 4 kjørte jeg tre separate analyser av de tre ulike bestandelene av sosial kapital. Analysene gir noen klare svar på tekstens hypoteser, men enkelte av hypotesene hersker det uklarhet rundt. I dette kapitlet vil jeg drøfte de ulike funnene, med hovedvekt på de spørsmålene som fremdeles står ubesvarte etter analysen. Jeg tar for meg hypotesene hver for seg, før jeg til slutt samler sammen alle trådene i den endelige konklusjonen.

Den første hypotesen – H¹ - tilsier at medlemskap er viktig for dannelsen av sosial kapital. I de to perspektivene er det enighet om at medlemskapet er viktig, uenigheten står i større grad om hvorfor medlemskapet er viktig. Det første skrittet i hver analyse har vært å stadfeste hvorvidt denne hypotesen stemmer eller ikke. I disse testene har hele utvalget vært inkludert. Når det gjelder medlemskapets viktighet for *generell tillit* og *politisk interesse* er konklusjonen klar. Det er en signifikant positiv sammenheng mellom dem. Når det gjelder sammenhengen mellom medlemskap og *vertikal tillit* får en ikke den samme bekreftelsen på hypotesen. Sammenhengen mellom de to er positiv, men ikke signifikant på .05-nivå. Hypotesen er altså styrket i analysen av to av dimensjonene i *sosial kapital*, men svekket i analysen av *vertikal tillit*.

Sosialiseringsperspektivet inkluderer ikke *vertikal tillit* i sin operasjonalisering av sosial kapital. Ifølge Putnam (1995a, 2000) har ikke vertikal tillit noen betydning for den generelle tilliten. Det vil derfor heller ikke være noen antakelse om at medlemskap vil føre til høyere vertikal tillit i sosialiseringsperspektivet, og det vil heller ikke medføre noen konsekvenser for teoriene til sosialiseringsperspektivet som følge av dette funnet. I institusjonalist-perspektivet vil en forvente at medlemskap spiller inn på vertikal tillit, noe det også er funnet empirisk belegg for (Wollebæk & Selle 2003a:77). Forskjellen i resultatet her kan skyldes at jeg har valgt å inkludere andre typer institusjoner i operasjonaliseringen av vertikal tillit, enn det som er gjort i den tidligere forskningen. Jeg har som nevnt i metodekapitlet ikke inkludert politiske institusjoner i denne operasjonaliseringen, dette er gjort i Wollebæk og Selle (2003a)

¹³.

For forskjellene mellom perspektivene så betyr det ikke så mye at medlemskap har en ikke-

¹³ *Medlem* er forøvrig heller ikke signifikant i analysen av den liberale omkodingen av vertikal tillit

signifikant effekt på vertikal tillit. Vertikal tillit er ikke en vanlig bestanddel i enhver operasjonalisering av sosial kapital, selv ikke for forskere som hører hjemme innen institusjonalist-perspektivet er denne variabelen nødvendigvis inkludert (Wollebæk & Selle 2008b). Dersom en positiv signifikant sammenheng hadde blitt oppdaget ville det styrket koblingen mellom tillit til samfunnets institusjoner og medlemskap, som er frembrakt i institusjonalist-perspektivet. Dette funnet kan derfor tolkes som ubetydelig for sosialiseringsperspektivet, men som en svekkelse av det teoretiske grunnlaget til institusjonalist-perspektivet. Dersom man ser på helheten og samler resultatene av de ulike hypotesene i analysen av *vertikal tillit* så blir argumentasjonen noe lettere. Det er etablert en kobling mellom generell og vertikal tillit, og antakelsene om viktigheten av ansikt-til-ansikt-kontakt er blitt tilbakevist. Dermed er det ikke grunnlag for å si at viktigheten av medlemskapet er knyttet opp til disse elementene. Det ser heller ut som om det er andre forhold som ligger bak en eventuell positiv effekt av medlemskap.

Det er med andre ord vanskelig å forklare hvorfor medlemskap er signifikant positivt for den generelle tilliten og politiske interessen, mens det ikke har noe signifikant forhold til den vertikale tilliten. Med bakgrunn i den påvirkningen som er påvist på to av bestanddelene av sosial kapital så er det likevel rimelig å slå fast at det er en sammenheng mellom to av dimensjonene i sosial kapital og medlemskap i frivillige organisasjoner.

Når det gjelder H^{2a} – som sier at *intensitet* er viktigere enn *bredde* – så er det i analysene av *generell tillit* og *vertikal tillit* få signifikante funn som støtter opp om at intensiteten på medlemmers deltakelse skal ha noen større effekt på sosial kapital enn antall organisasjoner en er medlem av. Delkonklusjonene i disse to analysene blir at det ikke er noen funn i analysen som taler for at denne hypotesen er korrekt. I analysen av *politisk interesse* finner en at *bredde* er signifikant positivt, mens *intensitet* er svakt negativ og ikke-signifikant. Dette betyr at denne hypotesen kan falsifiseres.

Den alternative hypotesen H^{2b} er styrket, da det er påvist en signifikant positiv sammenheng mellom *bredde* og *politisk interesse*. Det er ikke funnet noen signifikant positiv sammenheng mellom *vertikal tillit* og *bredde*, noe som var forventet med utgangspunkt i funn gjort av Wollebæk & Selle (2003a:75, 2008b:44)¹⁴. Det er vanskelig å forklare sammenhengen mellom

¹⁴ I analysen av den liberale omkodningen av *vertikal tillit* finner jeg et positivt og signifikant forhold mellom *bredde* og *vertikal tillit*, analysen ligger i vedlegget.

politisk interesse og *bredde* med utgangspunkt i eksisterende teori. Det kan tenkes at større *bredde* i medlemskap gir en økt interesse for politikk, fordi en som medlem holdes oppdatert på det organisasjonene driver med via nyhetsbrev, og dermed får en økt forståelse og interesse for problemstillingene organisasjonen jobber med. Dessverre er det umulig å fastslå noe konkret årsaksforhold, og det er derfor like sannsynlig at mennesker som allerede har høy grad av politisk interesse er mer tilbøyelige til å melde seg inn i flere ulike organisasjonstyper.

Uansett hva som ligger bak sammenhengen mellom *politisk interesse* og *bredde* så er funnene i denne analysen av stor betydning for uenighetene de to perspektivene i mellom. For sosialiseringperspektivet er ansikt-til-ansikt-kontakten som oppstår som følge av deltakelse essensiell, og desto mer ansikt-til-ansikt-kontakt, desto mer sosial kapital. Bredden på deltakelsen spiller mindre rolle i sosialiseringperspektivet, men er i institusjonalistperspektivet fremhevet som svært viktig. Funnene i denne oppgaven tyder på at hvor mye et medlem i Norge deltar er irrelevant i forhold til hvor mye sosial kapital det har, dette gjelder for alle de tre dimensjonene som er inkludert i operasjonaliseringen av sosial kapital. Hvor mange organisasjoner en er medlem i er derimot relevant for den politiske interessen.

H^{3a} har noenlunde samme teoretiske grunnlag som H^{2a}. Den er basert på antakelsen om at ansikt-til-ansikt-kontakt er det mest gunstige med tanke på dannelsen av sosial kapital. De to variablene *aktiv* og *passiv* oppnår ikke signifikans i noen av analysene. Det er dermed ikke grunnlag for å bekrefte denne hypotesen. At *intensitet* fremstår som en irrelevant forklaringsvariabel gir ytterligere grunnlag for å falsifisere denne hypotesen. Den alternative hypotesen H^{3b} må anses for å være styrket, da alle de relevante funnene i samtlige analyser støtter opp om denne.

Dermed er begge de to hypotesene som undersøker antakelsen om at ansikt-til-ansikt-kontakt er avgjørende for dannelsen av sosial kapital falsifisert. Dette er en helt grunnleggende antakelse i sosialiseringperspektivet (Putnam 1995a, 1995b, 2000), og falsifiseringen av disse hypotesene tyder på at det i Norge er andre ting enn den direkte kontakten mellom medlemmene som betyr noe for dannelsen av sosial kapital.

H^{4a} – som tilsier at medlemskap i konfliktorienterte organisasjoner er skadelig for dannelsen av sosial kapital - er falsifisert. Det er ingen funn i noen av analysene som tyder på at den er

korrekt. Når det gjelder den alternative hypotesen H^{4b} , så må denne sies å være styrket. I analysen av *generell tillit* finner jeg at *natur- miljø og dyrevernsorganisasjoner* er den eneste organisasjonstypen som er signifikant og positiv etter å ha blitt kontrollert for de andre uavhengige variablene. Hverken *Putnam*, eller andre organisasjonstyper som en kunne argumentert for at hører hjemme i *Putnam* er signifikante. At *natur- miljø- og dyrevernsorganisasjoner* fremstår som en relevant forklaringsvariabel er interessant, da denne typen organisasjoner har vært case i en artikkel som kritiserer sosialiseringsspektivet for å ikke regne med passive medlemskap som en relevant faktor i dannelsen av sosial kapital (Selle & Strømsnes 1997). De konkluderer med at denne typen organisasjoner kan ha en demokratisk betydning, selv om de baserer seg på passive medlemskap uten noen forventinger om å bli aktivisert fra medlemmenes side (Selle & Strømsnes 1997:45). I analysen av *generell tillit* støttes denne konklusjonen empirisk. I tillegg til dette så støtter funnene i analysen av *politisk interesse* også opp om denne hypotesen.

Skal en slå fast hvilken betydning de ulike organisasjonstypene har for sosial kapital som overordnet begrep så er det noen motstridende funn. Sosialiseringsspektivets antakelser om at det er de horisontalt organiserte og apolitiske organisasjonene som er mest gunstig med tanke på dannelsen av sosial kapital har blitt svekket gjennom analysene av *generell tillit* og *politisk interesse*, men igjen så kompliserer funnene i analysen av *vertikal tillit* tolkningen. At medlemskap i *Putnam*-grupper generelt, og organisasjoner i gruppen *hobby, fritid og utendørsaktivitet* spesielt, skal føre til høyere grad av *vertikal tillit* fremstår som forvirrende. Hvorfor medlemmer av disse typene organisasjoner skal ha høyere grad av tillit til politiet, domstolene, den offentlige forvaltningen og kommunale myndigheter er ikke mulig å forklare med bakgrunn i den eksisterende teorien. Selv ikke med svært kreative fortolkninger av *Putnams* argumenter kan jeg forklare hvorfor disse organisasjonsformene har en signifikant positiv sammenheng med *vertikal tillit*, men ikke noe signifikant forhold til *generell tillit*. Det kan tenkes at operasjonaliseringen av *vertikal tillit* ikke har vært optimal, til tross for at den følger de retningslinjer som legges ned av Rothstein (2004:134). Dette er også den operasjonaliseringen som argumenteres for i Wollebæk og Selle (2008b). Kort sagt er dette et overraskende funn, som det er vanskelig å forklare ut fra eksisterende teori¹⁵.

H^{5a} kan falsifiseres med grunnlag i analysen av *generell tillit* og *vertikal tillit*. Det er i begge

15 Også her gir analysen av den liberale omkodingen av *vertikal tillit* et annet bilde. I denne er hverken *Putnam* eller *hobby, fritid og utendørsaktivitet* statistisk signifikante. Analysen er lagt ved oppgaven.

disse analysene en helt klar signifikant positiv sammenheng mellom de to. Denne koblingen, som også tidligere har blitt etablert empirisk (Wollebæk & Selle 2008b:44; Rothstein 2004:130-131), blir av Putnam (1995a) avvist som «ulogisk». Denne koblingen fremheves av forskere innen institusjonalist-perspektivet som fullstendig logisk (Wollebæk & Selle 2008b; Rothstein & Stolle 2003a, 2003b). Her er argumentet at mennesker trekker slutninger fra deres erfaringer med myndighetenes institusjoner. Dersom de har dårlige erfaringer med myndighetenes institusjoner, og opplever dem som korrupte eller lite tillitsvekkende, så vil veien til å trekke den samme slutningen om folk flest være kort (Rothstein 2004). Hvis reguleringen av den offentlige sektoren og velferdsgoder er lett å manipulere og utnytte, så er det større sannsynlighet for at en antar at folk flest utnytter systemet (Rothstein & Stolle 2003b). Denne argumentasjonen støttes av de empiriske funnene i denne teksten. Med basis i dette så kan også H^{5B} sies å være styrket.

Inkluderingen av variabelen *innvandring* har gitt noen interessante funn, som det ikke var grunnlag for å forvente med utgangspunkt i teorien på området. Det å ha innvandringsbakgrunn blir funnet til å ha en signifikant og negativ sammenheng med *generell tillit* når hele utvalget er inkludert i analysen. Når en så kjører analysen på bare de i utvalget som er medlemmer i en eller flere organisasjoner, så forsvinner denne effekten. Dette tyder på at innvandrere som er medlemmer i organisasjoner har høyere *generell tillit* enn innvandrere som ikke er det. I analysen av *politisk interesse* inntreffer motsatt fenomen. I den første modellen som inkluderer hele populasjonen er det ikke noen signifikant sammenheng mellom *innvandring* og *politisk interesse*, mens det er en signifikant negativ sammenheng mellom de to i modellen som bare undersøker de i utvalget som har oppgitt at de er medlem i en eller flere organisasjoner.

Dette tyder på at innvandrere med medlemskap i organisasjoner har lavere *politisk interesse* enn de som ikke er det, men har høyere grad av *generell tillit*. Det er vanskelig å forklare hvorfor det er slik, spesielt uten å ha ryggdekning i noen eksisterende litteratur på området.

6.0 Konklusjon

Denne teksten har tatt for seg to perspektiver på sivilsamfunnets rolle i dannelsen av sosial kapital, og forsøkt å undersøke deres teorier empirisk. Analysene som har blitt kjørt på *generell tillit* og *politisk interesse* er entydige og greie å trekke konklusjoner fra. I disse analysene blir H^1 bekreftet, mens resten av de relevante hypotesene blir falsifisert. Disse analysene støtter altså opp om institusjonalist-perspektivet. De alternative hypotesene blir styrket.

Når det gjelder den gjenværende bestanddelen i operasjonaliseringen av sosial kapital, *vertikal tillit*, så har analysen av denne produsert resultater som ikke lar seg tolke like lett. Hoveddelen av hypotesene er falsifisert, og konklusjonen her er at empirien bygger opp under de viktigste antakelsene i institusjonalist-perspektivet.

For den overordnede problemstillingen, *Hvor skapes sosial kapital?*, så betyr dette at det er institusjonalist-perspektivets synspunkter som ser ut til å stemme best overens med empirien. Dette betyr at det er velfungerende institusjoner, universelle velferdsordninger og engasjement på tvers av sosiale skillelinjer som er avgjørende for graden av sosial kapital i et samfunn. Det er ingenting i analysen som tyder på at ansikt-til-ansikt-kontakt med andre medlemmer har noen som helst betydning for dannelsen av sosial kapital.

6.1 Implikasjoner av funnene

Uansett om en ønsker å forholde seg til begrepet *sosial kapital*, eller til de ulike elementene som i denne oppgaven er definert til å være bestanddeler av *sosial kapital*, så bør funnene i denne oppgaven gjøre det klart at det er interessante sammenhenger mellom enkelte av forklaringsvariablene og de avhengige variablene. Det er ingen tvil om at en befolkning med høy grad av politisk interesse og tillit vil være med på å påvirke kvaliteten på et demokrati i en positiv retning. Dette er det enighet rundt i begge perspektivene. Det er ikke enighet om hvordan en foster opp en befolkning som har høy tillit og høy politisk interesse. Mens sosialiseringsperspektivet vil begrense statens rolle til å legge til rette for at medlemmer kan møtes ansikt-til-ansikt i brede apolitiske organisasjoner, så taler institusjonalist-perspektivet for at å sørge for velfungerende og rettferdige institusjoner er det viktigste i forhold til å øke

den sosiale kapitalen i et samfunn.

Funnene i denne oppgaven er med på å støtte opp om at et fokus på å legge til rette for ansikt-til-ansikt-kontakt med den hensikt å øke et samfunns kollektive nivå av *sosial kapital* vil være bortkastet. Det er ikke dermed sagt at denne formen for samhandling er uten verdi for et samfunn, men det er ingen funn i denne oppgaven som tilsier at denne verdien ligger i økt *sosial kapital*, slik det er operasjonalisert i denne oppgaven.

Det som derimot kan sies er at *vertikal tillit* og *generell tillit* spiller inn på hverandre. Det er ikke mulig å si noe om årsaksforholdet her, men teorien på området tilsier at dette taler for at velfungerende institusjoner kan være med på å skape generell tillit. Dersom makthaverene i et samfunn ønsker en befolkning som er interessert i politikk, og som stoler på hverandre, så er det viktigste de kan gjøre å vurdere de institusjonene de råder over, og sørge for at disse oppleves som velfungerende og rettferdige for samfunnets medlemmer. Tiltak som å arrangere høringer før vedtak fattes kan også være med på å øke de frivillige organisasjonenes aktivitet opp mot staten, og kan i så måte være gunstig for sosial kapital-dannelsen i samfunnet.

6.2 Forslag til videre forskning

Det er i datagrunnlaget jeg ser størst forbedringspotensiale i forhold til videre forskning. Mest håndgripelig er behovet for paneldata på området, da dette vil være med på å avdekke årsakssammenhenger som ikke er mulige å få frem ved hjelp av tverrsnittsdata.

I utgangspunktet planla jeg å gjennomføre ustrukturerte intervjuer med typeinformanter plukket ut på bakgrunn av deres aktivitetsnivå i organisasjonene. Denne planen måtte dessverre skrinlegges på grunn av en erkjennelse av at dette i kombinasjon med den kvantitative analysen ville vært en altfor stor oppgave for dette formatet. Dette er et spor jeg fremdeles mener ville vært svært interessant å se nærmere på, da dette kan være med på å gi et utfyllende bilde av funnene som er gjort i den kvantitative analysen.

Bibliografi

- Baier, Anette (1986): «Trust and Antitrust. *Ethics*», 96(2), ss. 231-260.
- Bourdieu, Pierre (1992): *An invitation to reflexive sociology*, Cambridge, Polity Press.
- Bring, Johan (1994): «How to Standardize Regression Coefficients.» *The American Statistician*, 48 (3), ss. 209-13.
- Cohen, Jean L. & Andrew Arato (1995): *Det civila samhället och den politiska teorin*, Göteborg, Daidalos.
- Coleman, James S. (1988): «Social Capital in the Creation of Human Capital.» *The American Journal of Sociology*, 94(1), ss. 95-120.
- Durlauf, Steven. N. (1999): «The case «against» social capital» *Focus* 20(3), ss. 1-5
- Enjolras, Bernard & Dag Wollebæk (2010): *Frivillige organisasjoner, sosial utjevning og inkludering*. Bergen: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor Rapport 10-02
- Flyvbjerg, Bent (1998): «Habermas and Foucault: Thinkers for Civil Society?» *The British Journal of Sociology*, 49(2), 210-233.
- Grimen, Harald (2009): *Hva er tillit*, Oslo: Universitetsforlaget
- Grindheim Jan. E. (2007): «Sivilt samfunn» i Ø. Østerud (red) *Statsvitenskapelig leksikon* Oslo: Universitetsforlaget
- Grønmo, Sigmund (2004): *Samfunnsvitenskaplige metoder*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Hair, Joseph F., William C. Black, Barry J. Babin, Rolph E. Anderson, & Ronald L. Tatham. (2005): *Multivariate Data Analysis*. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Hegedahl, Paul & Sara L. Rosenmeier (2007): *Social kapital som teori og praksis*, Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- King, Gary, (1986): "How Not to Lie with Statistics: Avoiding Common Mistakes in Quantitative Political Science." *American Journal of Political Science* 30(3). ss. 666-687.
- King, Gary, Robert Keohane, & Sidney Verba (1994): *Designing Social Inquiry: Scientific research in Qualitative Research*. New Jersey: Princeton University Press.
- Kumar, Krishan (1993): «Civil Society: An Inquiry into the Usefulness of an Historical Term.» *The British Journal of Sociology*, 44(3), 375-395.
- Kumlin, Staffan & Bo Rothstein (2005): «Making and Breaking Social Capital.» *Comparative Political Studies*, 38(4), ss. 339-365.
- Long, Scott J. & Jeremy Freese (2006): *Regression models for categorical dependent variables using Stata*. Texas: Stata Press
- Mann, Leon (1972): *Sosialpsykologi*, Oslo: Cappelen.
- Menard, Scott (1995): *Applied logistic regression analysis*. Thousand Oaks: Sage Publications
- Midtbø, Tor (2007): *Regresjonsanalyse for samfunnsvitere: med eksempler i SPSS*. Oslo: Universitetsforlaget
- Newton, Kenneth (2001): «Trust, Social Capital, Civil Society, and Democracy.» *International Political Science Review*, 22(2), ss. 201-214.
- Pennings, Paul, Hans Keman & Jan Kleinnijenhuis. (2006): *Doing research in political science*. London: Sage.
- Persell, Caroline H., Adam Green & Liena Gurevich (2001): «Civil Society, Economic Distress, and Social Tolerance.» *Sociological Forum*, 16(2), ss. 203-230.
- Portes, Alejandro (1998): «Social Capital: Its Origins and Applications in Modern Sociology.» *Annual Review of Sociology*, 24, ss. 1-24.
- Putnam, Robert D. (1993): *Making Democracy Work. Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton: Princeton University Press.
- (1995a): «Tuning in, tuning out: the strange disappearance of social capital in America», *Political Science & Politics*, 28(4), ss. 664-83.

- (1995b): "Bowling alone: America's declining social capital", *Journal of Democracy*, 6, ss. 65–78.
- (2000): *Bowling alone: The collapse and revival of American community*, New York: Simon & Schuster
- Rokkan, Stein (1967): "Geography, religion and social class: crosscutting cleavages in Norwegian politics", i: S. M. Lipset & S. Rokkan (Red.) *Party Systems and Voter Alignments. Cross-National Perspectives*, New York: The Free Press.
- Rothstein, Bo (2004): «Social capital and institutional legitimacy: the Corleone connection.» i Selle, P. & Prakash, S. *Investigating social capital: comparative perspectives on civil society, participation and governance*, New Delhi: Sage Publications.
- Rothstein, Bo & Dietlind (2001): *Social Capital and Street-Level Bureaucracy: An Institutional Theory of Generalized Trust*. Presentert på «Trust in government conference» til Center for the Study of Democratic Politics, Princeton University
- (2002): *How Political Institutions Create and Destroy Social Capital: An Institutional Theory of Generalized Trust*. Presentert på "Collegium Budapest, Project on Honesty and Trust: Theory and Experience in the Light of Post-Socialist Experience Workshop 2: Formal and Informal Cooperation"
- (2003a): "Introduction: Social capital in Scandinavia", *Scandinavian Political Studies*, 26(1), ss. 1–26
- (2003b): "Social capital, impartiality and the welfare state: an institutional approach." i M. Hooghe & Dietlind Stolle (red) *Generating social capital*, New York: Palgrave Macmillan
- Salamon, Lester M. & Helmut K. Anheier (1997): *Defining the nonprofit sector: a cross-national analysis*, Manchester: Manchester University Press.
- Sartori, Giovanni, (1970): «Concept misformation in comparative politics.» *The American Political Science Review*, 64(4) ss. 1033-1053
- Selle, Per & Kristin Strømsnes (1997): «Medlemskap og demokrati: Må vi ta passivt medlemskap på alvor?», i *Politica*, 29(1), ss. 31-48.
- Skocpol, Theda (2003): *Diminished Democracy. From Membership to Management in American Civic Life*, Norman: University of Oklahoma Press.
- Skog, Ole-Jørgen (2004): *Å forklare sosiale fenomener: en regresjonsbasert tilnærming*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Sobel, Joel (2002): «Can we trust social capital?» *Journal of Economic Literature*, 40(1), ss. 139-154.
- Tinggaard, Gert S. & Gunnar L. H. Svendsen (2006): *Social kapital: en introduktion*. København: Hans Reitzels Forl.
- Tocqueville, Alexis de (1966): *Democracy in America/Alexis de Tocqueville; edited by J. P. Mayer and Max Lerner ; a new translation by George Lawrence, J.P Mayer & Max Lerner (red.)* New York, Harper & Row.
- Trägårdh, Lars (2007): «The «Civil society» debate in Sweden: The welfare state challenged» i L. Trägårdh (red) *State and civil society in Northern Europe – The swedish model reconsidered*, New York: Berghahn Books
- Uslaner, Eric (1999): «Democracy and social capital», i Warren, M.E. (red) *Democracy and trust*, New York: Cambridge University Press.
- Wolfe, Alan (1989): «Market, State, and Society as Codes of Moral Obligation.» *Acta Sociologica*, 32(3), 221-236.
- Wollebæk, Dag & Karl H. Sivesind (2010): *Fra folkebevegelse til filantropi? Frivillig innsats i Norge 1997-2009*. Bergen: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor Rapport 10-03
- Wollebæk, Dag & Per Selle (2002a): *Det nye organisasjonssamfunnet – Demokrati i omforming*,

Bergen: Fagbokforlaget

- (2002b): “Does participation in voluntary associations contribute to social capital? The impact of intensity, scope, and type”, *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 30(1), ss. 32–61.
 - (2003a): “The importance of passive membership for social capital formation” i M. Hooghe og D. Stolle (red.) *Generating social capital – Civil society and institutions in comparative perspective*. New York: Palgrave Macmillan
 - (2003b): “Participation and Social Capital Formation: Norway in a Comparative Perspective”, *Scandinavian Political Studies*, (26)1, ss. 67-91.
 - (2007): “Origins of Social Capital: Socialization and Institutionalization Approaches Compared”, *Journal of Civil Society*, (3)1, ss. 1-24.
 - (2008a): “A social democratic model of civil society” i B. Jobert & B. Kohler-Kock (red.) *Changing Images of Civil Society. From Protest to Governance*. Abingdon: Routledge
 - (2008b): “Where does social capital come from?” i S.P. Osborne (red) *The third sector in Europe – Prospects and challenges* Abingdon: Routledge
- Wooldridge, Jeffrey. M. (2009): *Introductory econometrics: a modern approach*. Mason: South-Western Cengage Learning.

Vedlegg

Tilsvarende tabell 4.5 med liberal omkodning av vertikal tillit

	Odds-verdi
Kunst, kultur, korps, kor	.9922256
Idrett og sport	1.175781
Hobby, fritid, utendørsakt	1.225367
Utd, opplæring,forskning	1.198187
Helse, pleie og redningsarb	1.142382
Sos tjenester, rusomsorg	1.184244
Natur-, miljø-,dyrevern	.8806175
Vel-, grendelag, nærmiljø	1.324351+
Borettslag, boligbyggelag	1.433774*
Rettinghets-, støtte-, avholdsorg	.6232632
Politiske partier	1.479054+
Int.utveksl,nødhjelp,bistand	1.169768
Religion og livssyn	1.118781
Yrkes-, bransje-,fagforen	.9874671
Annet	.7514949
McFadden's Adj R2:	-0.001
Wald chi2(15)	27.46
Prob > chi2	0.0252
N	1281

**.05 + .10 (to-halet)*

Tilsvarende tabell 4.6 med liberal omkoding av vertikal tillit

	Vertikal tillit
Generell tillit	,211(**)
Innvandrer	-,108(**)
Alder	,035
Gift	,058(*)
Kvinne	,007
Utdanning	,157(**)
Inntekt	,090(**)
Tettsted	,006
Aktiv	,022
Passiv	-,030
Medlem	,083(**)
Intensitet	,040 ⁺
Putnam-gruppe	,061(*)
Institusjonalist-gruppe	,047 ⁺
Bredde	,109(**)
Vel-, grendelag, nærmiljø	,072(**)
Borettslag, boligbyggelag	,074(**)
Politiske partier	,051 ⁺

**** .01 * .05 ⁺ .10 (to-halet)**

Tilsvarende Tabell 4.7 med liberal omkoding av vertikal tillit

	Koef.	Odds-verdi	Std. koef	z	P>z
Generell tillit	.2549566**	1.290406	0.2187	7.44	0.000
Innvandrer	-.2903681	.7479882	-0.0424	-1.56	0.118
Sivilstand	.0393797	1.040165	0.0104	0.36	0.718
Utdanning	.2322878**	1.261483	0.1596	5.06	0.000
Inntekt	-.0118545	.9882155	-0.0203	-0.62	0.533
Medlem	.1487763	1.160413	0.0392	1.38	0.168
Kons	-3.097544**			-9.91	0.000
Wald chi2(6)	97.17				
Prob > chi2	0.000				
McFadden's justert-R2	0.045				
N	1845				

**** .01 * .05 ⁺ .10 (to-halet)**

Tilsvarende tabell 4.8 med liberal omkodning av vertikal tillit

	Koef.	Odds-verdi	Std. Koef	z	P>z
GenTil	.3227153**	1.380872	1.5627	6.10	0.000
Innvandrer	-.6047846+	.546192	-0.0714	-1.82	0.069
Utdanning	.1866186**	1.205168	0.1204	2.72	0.007
Inntekt	-.0014702	.9985309	-0.0024	-0.05	0.956
Intensitet	-.0001316	.9998684	-0.0099	-0.24	0.813
Putnam	.1206912	1.128276	0.0281	0.66	0.512
Olson	-.1283185	.8795732	-0.0330	-0.69	0.488
Bredde	.1523672**	1.164588	0.1293	2.50	0.013
_cons	-3.780642**			-7.26	0.000
Wald chi2(8)	59.20				
Prob > chi2	0.000				
McFadden's justerte-R2	0.054				
N	852				

** .01 *.05 +.10 (to-halet)

Tilsvarende tabell 4.9 med liberal omkodning av vertikal tillit

	Koef.	Odds-verdi	Std. Koef	Z	P>z
GenTil	.3268744	1.386627	0.2637	6.22	0.000
Innvandrer	-.6661202	.5136978	-0.0782	-1.96	0.050
Sivilstand	.1086167	1.114735	0.0276	0.69	0.490
Utdanning	.1978698	1.218804	0.1270	3.07	0.002
Med1_8	.272746	1.313567	0.0634	1.59	0.111
Med1_9	.3854599	1.47029	0.0778	1.91	0.057
Med1_11	.5890697	1.802311	0.0914	2.39	0.017
_cons	-3.688717			-7.41	0.000
Wald chi2(7)	63.77				
Prob > chi2	0.000				
McFadden's justerte R2	0.061				
N	856				

** .01 *.05 +.10 (to-halet)